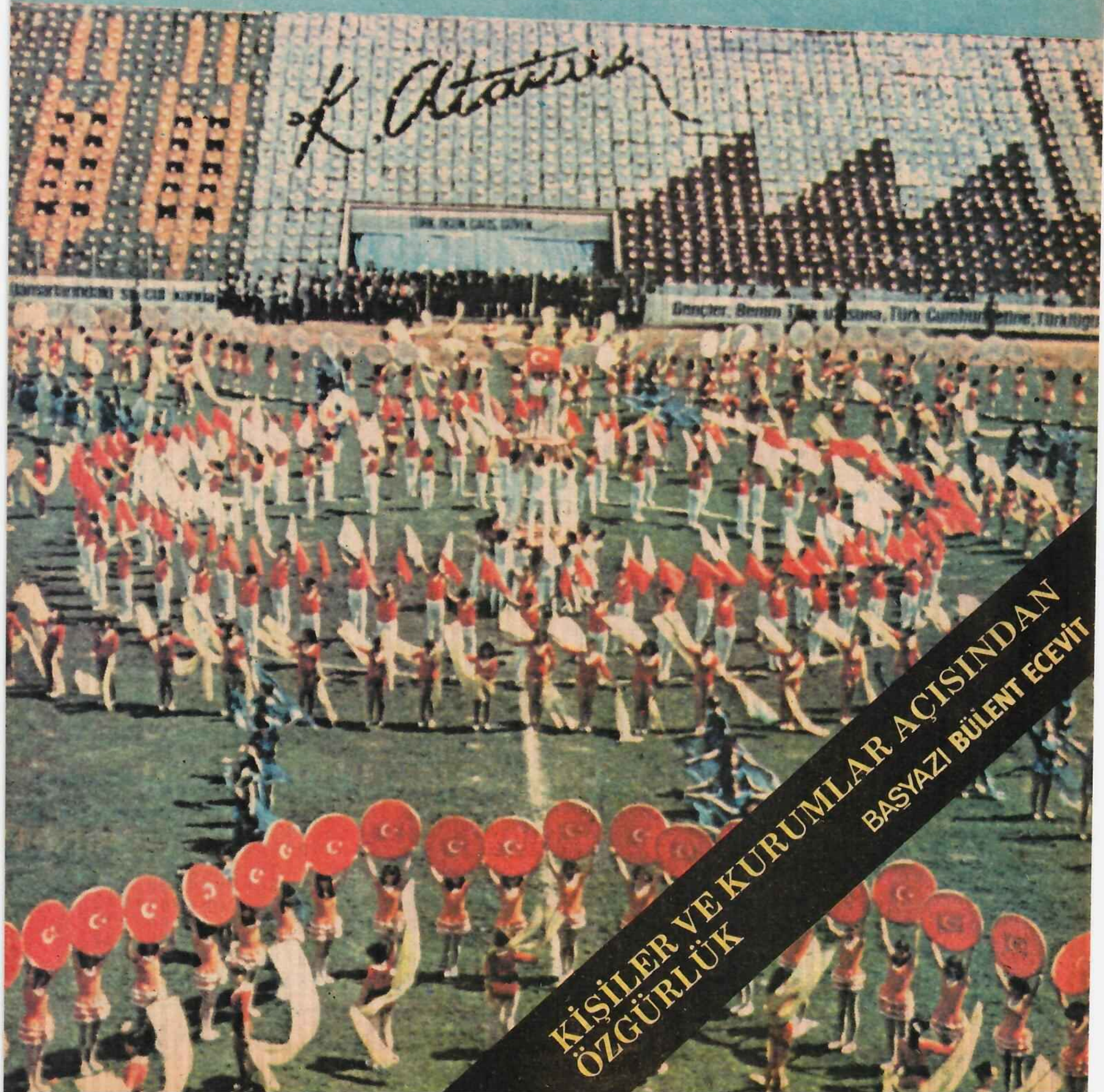
ARAYIŞ

16 MAYIS 1981 • SAYI 13 • FİATI 30 - TL. • HAFTALIK DERGİ

YAZI İŞLERİ'nden

HER ENGELİ SİZİNLE AŞACAĞIZ

SAYIN Okurlarımız, ARAYIŞ'ın yayınlanmasının kimi çevreleri rahatsız ettiğini bizler kadar sizler de biliyorsunuz. O nedenle de, yayın yaşamına başladığımız günden bu yana bazı güçlüklerle karşılaşmayı göze aldık. Fakat sizlerin desteğinizi hissetiğimiz sürece, hiçbir güçlük veya engel bizi yıldıramayacaktır.

Yine yayın yaşamımıza başlarken, **"Kavga değil, barış dergisi"** olacağımızı duyurmuştuk. Gerçi zaman zaman bize yapılan saldırıları göğüslemek için çıkışlarımız da oldu. Ancak, bu çıkışları bile, barış ortamını sağlayabilmek için yaptık ve üslûbumuzda kırıcı olmamağa özen gösterdik.

Yazılarımızda, Özgürlükçü demokrasiyi, ulusal bağımsızlığı, insan haklarını ve hakça bir düzeni savunduk, savunmaya devam edeceğiz.

Ne var ki, tüm iyi niyetimize karşın, son günlerde başta TRT olmak üzere bazı kuruluşların engellemesi ile karşılaştık.

Örneğin, geçen hafta verdiğimiz 10 saniyelik TV spotu, Yayın Danışmanımız ve Başyazarımız Bülent Ecevit'in adı geçtiği için geri çevrildi. Bu tutumla Bülent Ecevit'in yazı yazmasını önleyebileceğini hiç kimse düşünmesin. Böyle düşünenler varsa, aldandıklarını göreceklerdir.

TV Spotumuzu götüren arkadaşımıza verilen yanıt, **"Bülent Ecevit'in adını çıkarın, öyle alalım."** oldu. Bülent Ecevit, daha önce kendisi de açıkladığı gibi, CHP Genel Başkanlığından ayrılmış ve mesleği olan gazeteciliğe dönmüştür. Öyle ise, başka gazetecilerin yazarlarının adları TV spotlarında, reklamlarında yer alırken, Bülent Ecevit'in adına sansür uygulamak ne anlama geliyor? Bu konuda, bu hafta da bir girişimde bulunacağız. Olumlu sonuç alamazsak, yasal yollardan hakkımızı arayacağız.

Sayın Okurlarımız, bu hafta dergimizin ikinci cildine başladık. Fakat, Milliyet Matbaası, işlerinin çokluğu nedeniyle ARAYIŞ'ı bu haftadan sonra basamayacağını bildirdi. Ve biz bu haftadan sonra bir başka matbaada dergimizi sizlere hazırlayacağız. Ankara'daki yararlanabileceğimiz matbaaların, teknik zorlukları nedeniyle, 48 sayfalık dergiyi gerekli süre içinde basma olanakları yok. Onun için, başka olanaklar buluncaya değin, 32 sayfa çıkarmak zorundayız. Bunun için bizleri bağışlayacağınızı umuyoruz.

Ancak, içeriğimiz değişmeyecektir. Daha özlü yazılarla sayfa azaltmaktan doğan eksikliğimizi gidermeğe çalışacağız.

Sizlerin, desteği ile çok kısa bir sürede Türkiye'nin en çok okunan haftalık düşün dergisi haline gelen ARAYIŞ'ın tanıtılmasını, bundan böyle TRT yapmasa bile sizlerin yapacağınıza ve tirajımızı daha da arttıracağınıza güveniyoruz.

Sayın Okurlarımız, bu sayıda dergimizin sayfaları az, ancak, içeriğimiz bir hayli dolu. Başyazarımız ve Yayın Danışmanımız Bülent Ecevit, başyazısında **"Kişiler ve Kurumlar Açısından Özgürlük"** konusunu işledi. Ayrıca MHP ile ilgili olarak hazırlanan 945 sayfalık iddianameden, basına yansımamış bölümleri dikkatlerinize sunduk.

Sayfa sayımızla birlikte, olayların yorumu'na ayırdığımız bölümü de bu haftalık, yazılarımızın yoğunluğu nedeniyle iki sayfaya düşürdük.

ARAYIŞ'ta yer alan öteki konuları da ilgi ile izleyeceğinizi umarız.

Sayın Okurlarımız, bu derginin çıkışında, yaşamasında, bizlerden çok sizlerin katkısı oldu. Sizlerin istekleriniz doğrultusunda bir ARAYIŞ çıkartmaya çalıştık.

Şurası kesin ki, sizlerin desteği oldukça, her türlü engeli aşacağız, aşmaya çalışacağız.

Önümüzdeki haftalarda, daha güçlü olarak buluşabilmek umuduyla, hepinize mutluluklar ve esenlikler diliyoruz.

Saygılarımızla...

BÜLENT ECEVİT'İN GEÇEN SAYIMIZDAKİ BAŞYAZISIYLA İLGİLİ DÜZELTMELER

Bülent Ecevit'in geçen sayımızdaki "Ocağı Söndürülen Demokrasi" başlıklı başyazısında bazı dizgi yanlışlıkları olmuştur.

★ **Beşinci sayfanın ikinci sütununda birinci satır şöyle olacaktır:**

"döneceği, bu kurulları da zamanla "menfaatçiler"in ve "...

★ **Altıncı sayfanın ikinci sütunundaki "Bunların üstüne" diye başlıyan üçüncü paragraf şöyle olacaktır:**

"Bunların üstüne yeraltı örgütlenmeleri de eklendi".

★ **Yedinci sayfanın birinci sütundaki "Büyük partilerin" diye başlıyan beşinci paragraf da şöyle olacaktır.**

"Büyük partilerin asıl ihmali ve günahı, 1960'da yapılan ve 12 Mart 1971 döneminde büsbütün ağırlaştırılan bu yanlışlığı, parti çalışmalarına ve örgütlenmesine getirilen bu çağdışı, akıl dışı, demokrasi dışı sınırlamaları ortadan kaldırmak üzere bir araya gelememiş olmalarıydı."

Okurlarımızdan özür dileyerek düzeltiriz.

ARAYIŞ
HAFTALIK DERGİ

Yayın Danışmanı:
BÜLENT ECEVİT

Yazı İşleri Müdürü
O. NAHİT DURU

ADRES:
Reşit Galip Caddesi no: 94
Gaziosmanpaşa
Posta Kutusu: 75
Küçükesat ANKARA

TELEFON:
28 44 74 - 26 00 56

PİKAJ ve MONTAJ:
ARAYIŞ Teknik Servisi

DİZGİ VE BASKI:
Milliyet Gazetecilik A.Ş.
tesisleri - Ankara

İLAN TARİFESİ

Dört renkli kapak: **75 bin TL.**
Kapak içleri tek renk: **50 bin TL.**
İç sayfalar renkli: **60 bin TL.**
Öteki sayfalar tek renk: **40 bin TL.**
Sütun santimi: **800 TL.**

ARAYIŞ Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş. adına **İMTİYAZ SAHİBİ**
MEHMET ERDÜL

16 MAYIS 1981
SAYI 13
FİATI 30.- TL

DERGİNİN İÇİNDEN

GENÇLİK VE SPOR BAYRAMI GÖSTERİLERİNDE AŞAMA (SAYFA—7)

OLAYLARLA GEÇEN HAFTA (SAYFA--11)

görünüm

TRT'nin Kasaroğlu dönemi rapor halinde yayınlandı

BASIN: GAZETECİLİK EĞİTİMİNDE YENİ BİR AŞAMA (SAYFA—27)

ABONE KOŞULLARI

YURTİÇİ:

Yıllık 1.500 TL. Altı Aylık 750 Tl. Üç aylık 375 TL

YURT DIŞI:

Almanya, 104 DM. Avusturya 770 Avusturya Şilini-danimarka 350 Danimarka Kronu.Finlandiya 275 Fin Markkası-Fransa 245 Fransız Frankı-Hollanda 120 Hollanda Florini-İngiltere 25 Sterlin İsveç 250 İsveç Kronu-İsviçre 100 İsviçre Frankı-Irak 30 Irak Dinarı-Norveç 310 Norveç Kronu- S. Arabistan 194 Riyal, Yugoslavya 2354 Yugoslavya Dinarı, ABD ve Avusturalya 70 ABD Doları.

NOT: Yukarıda belirtilen ülkeler dışında kalan Avrupa ve İslam ülkeleri için yıllık abone ücreti 60 ABD Doları karşılığıdır.

● Abone bedelinin PTT ile ya da, "Ziraat Bankası, Gaziosmanpaşa Ankara" Şubesi'ndeki "1200 numaralı hesaba" yatırılarak, abone fişi ile birlikte banka dekontunun, "PK-75 Küçükesat-Ankara" Adresine gönderilmesi rica olunur.

ABONE İSTEK KUPONU

ARAYIŞ'a ÜÇ AYLIK ( ) ALTI AYLIK ( ) BİR YILLIK ( ) ABONE OLMAK İSTİYORUM.

Yıllık 1500 TL. Altı Aylık 750 TL. Üç Aylık 375 TL

Aşağıdaki adresime dergi gönderiniz

Adı Soyadı: ....

Adresi : ....

....

ARAYIŞ DERGİSİ Posta Kutusu 75 Küçükesat - ANK

Dergiyi kesmek istemeyen okurlarımız, abone istek kuponunun benzerini doldurarak gönderebilirler.

ATATÜRK VE GENÇLİK

ATATÜRK, Kurtuluş Savaşını başlatmak üzere Samsun'da Anadolu'ya çıktığı 19 Mayıs 1919 gününü Türk gençliğine adadı. Her yıl 19 Mayıs günü, "Gençlik ve Spor Bayramı" olarak kutlanıyor.

Anadoluya çıkış gününü gençliğe, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluş gününü de çocuklara adamakla, Atatürk, bu iki ulusal Bayramın, yalnız geçmişe dönük değil, geleceğe yönelik biçimde de kutlanmasını ve yalnız anılarda değil, yeni yetişecekkuşakların bilinçlerinde de yaşamasını istemiştir.

★
★ ★

Bir yaygın eğitim ve iletişim çağı olan çağımızda gençliğin büyük önem kazanacağını Dünyada ilk sezen önder Atatürk'tür.

Kurtuluş Savaşı veren, Devlet kuran veya büyük devrimler başaran önderler, genellikle yapıtlarını, çevrelerindeki kadrolara emanet ederler. Fakat, başlangıçta devrimci veya ilerici de olsalar, o kadrolar, zaman içinde tutuculaşırlar. Önderin ölümünden sonra da, çoğu kez, o kadrolar içinde ayrılıklar sürtüşmeler çıkar. Tutuculaşma, giderek, devrimci hareketin dinamizmini söndürür; kadro içindeki ayrılıklar ve sürtüşmeler de hareketi güçsüzleştirir ve daha sonraki kuşaklara da aktarılan bölünmelere yol açar.

Nitekim Atatürk'ün çevresindeki kadro da, daha kendi sağlığında tutuculaşmağa ve bölünmeğe başlamıştı. O kadar ki, bu kadro, Atatürk'ün en yakın arkadaşı olan ve devrimci ruhu onunla birlikte oluşturan ve yaşatan İnönü ile bile aralarını açabilmişti.

★
★ ★

Her kurtuluş hareketinden veya devrimci atılımdan sonra ortaya çıkan bu tutuculaşma ve sürtüşme sürecine karşın, Atatürk'ün yapıtlarının, bir bütünlük içinde yaşıyabilmiş ve onun başlattığı çağdaşlaşma ve özgürleşme akımının canlılığını sürdürebilmiş olmasında en büyük etken, gençlikteki Atatürk emaneti bilincidir.

Bu bilinç, sönmeyen bir meşale gibi, kuşaktan kuşağa aktarılmıştır.

Atatürk hareketinin doğal sonucu olan çok partili demokrasi, zaman zaman, Atatürk düşmanlarını veya çağın gerisinde kalmış olanları iktidara getirdiği hâlde, onun yapıtları ve doğrultusu, bu bilinçle sürekliliğini koruyabilmiştir.

★
★ ★

Atatürk, yapıtlarını ve devrimci atılımlarını gençliğe emanet ederken, yine başka birçok önderlerden farklı olarak, gençliği koşullandırmaktan kaçınmıştır. Genç kuşakların özgür düşünceli insanlar olarak ve bilim ışığında yetişmesini, en büyük güvence olarak görmüştür.

Bu, Atatürk'ün kendine, kendi başlattığı harekete, o hareketin doğruluğuna ve geçerliliğine olan güvenini gösterir.

Ancak bu güvenden yoksun olan önderlerdir ki, gençliğin özgür düşünceli yetişmesinden korkar, onu dogmatik düşünce koşullandırmasından geçirme gereğini duyarlar.

Nitekim Atatürk'ün çağdaşları olan Stalin, Mussolini, Hitler, başlattıkları hareketlerin güvencesini, gençliğin ve genel olarak toplumun dogmatik bir yaklaşımla koşullandırılmasında aramışlardır. Hiçbiri, başlattığı hareketi, özgür düşünceli insanlara, kuşaklara emanet etme yürekliliğini gösterememişdir. Çünkü hepsi, bu hareketlerin özgür düşünceyle bağdaşamıyacağını biliyordu.

Sonuç nedir?

Stalin kendi yetiştirdiği kuşaklarca lânetlenmiştir.

Mussolini'nin, Hitler'in yapıtları ve düşünceleri daha kendi yaşamları ve iktidarları sırasında göçüp gitmiştir.

Şimdi Mao'nun ardından aynı şey olmaktadır.

Fakat Atatürk, her geçen gün büyüklüğü daha iyi anlaşılarak, bütün yapıtlarıyla yaşamaktadır ve Türk toplumu onun çizdiği doğrultuda gelişmesini sürdürmektedir.

★
★ ★

Atatürk'ü bundan sonra da genç kuşakların bilincinde yaşatmanın temel gereği, gençliğe onun gözüyle bakmak, gençliğe onun yaklaşımıyla yaklaşmaktır. Bir başka deyişle, gençliğin, özgür düşünceli olarak yetişmesine özen göstermektir. Atatürk'ü ezberletmek değil, Atatürk'ü dogmalaştırmak değil, Atatürk'ü resmî yorumların kalıbında dondurmak değil, Atatürk'ü özgür düşünceli gençliğin bilincine emanet etmek...

Atatürk nasıl bütün yapıtlarını ve başlattığı hareketi gençliğe emanet ettiyse, Atatürk'ü de özgür düşünceli gençliğe emanet etmek... Atatürk'ü yaşatmanın yolu budur.

★
★ ★

Geride bıraktığımız kanlı kavgalı yıllarda, gençliği Atatürk'ün yolundan ayırmak ve toplumla yabancılaştırıp Atatürk'ün emanetini koruyamaz duruma getirmek isteyenler, yeni kuşakları özgür düşünemiyecek biçimde koşullandırma, ezberletilmiş sloganlarla konuşturma stratejisini izlemişlerdir.

Bu stratejiler bozulup etkisiz bırakılırken, yeni ezbercilikler den ve koşullandırmalardan da kaçınmak gerekir.

Bunun için, Atatürk'ün doğrultusuna Atatürk kadar güvenmek yeterlidir.

ARAYIŞ

BAŞYAZI

KİŞİLER VE KURUMLAR AÇISINDAN ÖZGÜRLÜK

BÜLENT ECEVİT

ÖZGÜRLÜK bol ve ucuzken onu çalımla ve savurganca kullananlar, özgürlük daralıp pahalılanınca genellikle kabuklarına çekilip suskunluğa bürünürler. İkidir öyle oluyor ülkemizde: 12 Mart döneminde öyle olmuştu, 12 Eylül döneminde de öyle...

Özgürlüğün değerini bilenlerse, özgürlük bol olduğu zaman onu ölçülü ve sorumluca kullanırlar; daraldığı zaman da sınırlarını genişletmek için uğraş verirler. Özgürlük bol ve ucuzken onu savurganca harcamadıkları gibi, özgürlük daralıp pahalılanınca da onu kullanmaktan vaz geçmezler. Ne kadar pahalılanırsa pahalılansın, bedelini ödeyerek özgürca davranırlar. Düşünce özgürlüklerini kullanabilmek uğrunda, fizik özgürlüklerini, gerekirse yaşama özgürlüklerini bile gözden çıkarırlar.

*
* *

BOLLUĞUNA veya darlığına göre özgürlüğü değişik ölçü ve biçimde kullananlar, kendi içlerinde özgür olmayanlardır. Onlar için özgürlük dıştan verilip alınan bir şeydir.

Kendi içinde özgür olan kişi ise her zaman ve her koşulda özgürdür. Hapiste de olsa özgürdür. Hiçbir baskı veya sınırlama karşısında düşüncelerini açıklamaktan veya düşünceleri doğrultusunda davranmaktan kaçınmaz. Ancak, elinde olmayan dış etkenler, fizik engeller, açıkladığı düşüncelerin duyurulup yayılmasını güçleştirebilir veya önleyebilir; davranış olanaklarını fiilen sınırlayabilir.

Kendi içinde özgür olmayan kişi,

- Duyuramıyacak, yayamıyacak olduktan sonra ne diye düşüncelerimi açıklayıp da kendimi tehlikeye atayım?.. Özgürlüğün bollaşacağı günleri beklemek daha "akıllıca" olur!

diye düşünür.

Çünkü öylelerine göre özgürlük, insandaki bir dürtünün ve arayışın ürünü olarak elde edilen bir değer değildir, bir insanlık hakkı değildir; insan olmanın bir gereği değildir. Öylelerine göre özgürlük, üst makamlarca bağışlanabilen, esirgenebilen veya sınırlanabilen bir tüketim maddesi gibidir. Kendileri üretmedikleri için, elde edilmesine katkıda bulunmadıkları ve çilesini çekmedikleri için, ne değerini bilirler özgürlüğün ne de var olduğu zaman sorumluluğunu, yok olduğu zaman yokluğunu duyarlar.

Kendi içinde özgür olan, özgürlük dürtüsünü yüreğinde duyan kişi ise, özgürlüğünden öncelikle kendisi sorumludur.

Duyuramıyacak olsa bile, kendi tutarlılığını ve insanlık onurunu korumak uğrunda düşüncelerini açıklamakla yükümlü sayar kendini... Özgürlük bol olduğu zaman nasıl düşünüyor, konuşuyor, yazıyorsa, özgürlük daraldığı zaman da öyle düşünür, öyle konuşup yazabilmek ve özgürce davranabilmek uğrunda her tehlikeyi göze alır, her olanağı kullanır.

*
* *

FAKAT kendi içlerinde özgür olanların çabasıyla, özverisiyle özgürlük bollaşıp ucuzlayınca, baskı dönemlerinin suskunları yine ortaya çıkarlar, özgürlük çalımlarına ve savurganlıklarına bıraktıkları yerden yine başlarlar.

Toplum böylelerini tanıdıkça, ve özgürlüğün bol ve ucuz olduğu dönemlerin ucuz "kahraman"larını ciddiye almaz duruma geldikçe, özgürlük ve demokrasi kökleşmeye başlar, süreklilik kazanır ve topluma yararlı olur.

*
* *

HERKESİN özgürlükle ilgili davranış biçimi kendi kişiliğine göredir.

Fakat bazı kurumların bu konuda seçme hakkı yoktur.

Varlığı ve işlevi özgürlüğün ve demokrasinin varlığına bağlı olan kurumlar, kendi yaşamlarını, var oluş nedenlerine uygun biçimde sürdürebilmek için, her koşul altında özgür davranmak ve özgürlüklerini sorumluca kullanmak zorundadırlar.

*
* *

ÖRNEGİN özerk üniversiteler, ancak özgürlüğün ve demokrasinin olduğu yerde vardır. O nedenle, özgürlük ne kadar sınırlanıp daralırsa daralsın, düşüncelerini özgürce açıklamak ve tümüyle toplumun özgürlüğünü genişletip demok-

rasiyi güçlendirmeye çalışmak, özerk üniversitelerin kaçınılmaz görevidir.

Böyle davranmazlarsa, özerkliğe layık olmadıklarını göstermiş olurlar. Layık olmadıkları şeye de sahip olamazlar veya, sahip kılınsalar bile, onu sorumluca kullanamazlar.

*
* *

DEMOKRATİK sendika hareketi için de bu kural geçerlidir. Kendi özgürlüğüne ve özgürlüğünün dayanağı olan demokrasiye her koşul altında sahip çıkmazsa, demokratik sendika hareketi, var oluş nedeninden uzak düşer ve tüm etkenliğini yitirir. Demokrasiyi yaşatamadığı gibi işçi haklarını da koruyamaz olur ve işlevini yerine getiremez duruma gelir.

★
★ ★

YARGI organları ise, yargı erkinin bağımsızlığından doğruca kendileri sorumludurlar. Koşullar elvermiyor diye bağımsız davranmaz olurlarsa, bağımsızlıklarından ödün verirlerse, adaletin gereğini yerine getiremezler. Adaletin gereğini yerine getiremeyince de var oluş nedenlerini yitirirler.

Türkiye'de adaletin bu bakımdan onurlu bir geleneği vardır. 1960 öncesi yıllarda, yargıçların savcıların meslek yaşamı, "görülen lüzum üzerine", iktidarca bir anda sona erdirilebilirken bile, tümü olmasa da birçokları, kendi vicdanlarının sesinden başka bir buyruğa boyun eğmeksizin özgürce hüküm verebilmişlerdir. Öylelikle yalnız kendi yargıçlık veya savcılık onurlarını korumakla ve yüceltmekle kalmamış, ülkemizde demokratik hukuk devletinin de temeline ve yapısına adaletin harcını katmışlardır.

★
★ ★

SAVUNMA hakkının temsilcileri olan avukatlar için de özgürlük ve bağımsızlık, mesleklerinin kesin ve kaçınılmaz gereğidir. Özgürlük ne kadar daralmış ve pahalılanmış olursa olsun, avukatlar, en ağır bedeli ödemeyi göze alarak, özgürce görev yapmak zorundadırlar. Öyle davranmadıkça avukatlığın gereğini yerine getiremezler.

Fakat avukatların tek tek özgürce davranmaları, ancak demokratik hukuk devleti gerçeklik taşıdığı oranda pratik bir değer taşır. Demokratik hukuk devletini korumak veya ona gerçeklik kazandırmaksa, tek tek avukatların gücünü aşar. Bu konuda asıl ödev, avukatların ortak gücünü ve meslek dayanışmasını yansıtan barolara düşer.

Onun için, koşullar ne kadar ağır, özgürlük ne ölçüde dar olursa olsun, barolar, özellikle üst kuruluş olan Barolar Birliği, demokratik hukuk devletine her yönüyle sahip çıkmak, onu koruyup geliştirmeye çalışmak, özgürlüğün ve temel hakların sınırlarını genişletmek uğrunda çaba göstermek zorundadır.

Hukuk devletini zedeleyici yasalar çıkarılıyor veya bu yönde uygulamalar yaygınlaşıyorsa, özgürlük daralıyor, temel haklar kısılıyorsa, bunların anayasal dayanağı yetersiz duruma getiriliyorsa, böyle girişimleri ve eğilimleri önlemeğe çalışmak, baroların ve Barolar Birliğinin varlık nedeninden kaynaklanan bir görevdir.

Herhangi bir kimse,

- Benim için önemli olan "yaşama özgürlüğü"-dür, başka özgürlükler umurumda değil!,

diyebilir; tıpkı bitkiler gibi, yalnızca "Yaşama özgürlüğü" ile yetinebilir.

"Yaşama özgürlüğü" dışındaki özgürlüklerden yoksun yaşamayı içine sindirebilmek, bir kişisel karakter ve seçim konusudur.

Ama avukatların ve baroların böyle bir seçme hakkı yoktur. Çünkü böyle bir seçme yapar ve ona göre davranırlarsa, hak savunma ödevini, bir başka deyişle avukatlığın temel işlevini, yerine getiremez duruma düşerler.

★
★ ★

BASIN da kendi özgürlüğünden kendi sorumludur. Özgür olmayan basın, basın olmaktan çıkar, resmi bülten niteliğini edinir.

Düşünce ve anlatım özgürlüğünün bulunmadığı, yasal ve anayasal güvencelere bağlanmadığı bir ülkede, basın, kendi işlevini yapamaz olur. Onun için, basının kendi işlevini yapabilmesi, gerçek anlamda basın olabilmesi, demokrasiyi, özgürlüğü, insan haklarını koruyup genişletmek uğrunda her güçlüğü ve tehlikeyi göze almasına bağlıdır.

Düşünce özgürlüğünün gereği olarak, her gazete veya dergi her konuda ayrı düşünebilir; ama özgürlük konusunda ve özgürlüğün anayasal ve yasal dayanakları konusunda birlik ve dayanışma içinde olmak zorundadırlar.

Çünkü balık için su, kuş için hava ne kadar gerekliyse, gerçek basın için de özgürlük ve demokrasi o kadar gereklidir.

Özgürlük bol ve ucuzken onu sorumluca kullanmak, özgürlük daraldığı zaman da onu genişletmeğe çalışmak, basının, resmi bülten durumuna düşmeğe razı olmayan gerçek basının, kaçınılmaz ödevidir.

★
★ ★

KISACASI, özgürlük konusunda kişilerin davranışı, herkesin kendi karakterine göre değişebilir; ama belli kurumların bu konuda tutarlı, sürekli ve ortak bir davranış çizgisi olmalıdır. Çünkü o kurumların karakteri ve işlevi, özgürlükten ayrı düşünülemez.

Bu gibi kurumlar, özgürlük konusunda, kendi varlık nedenlerinin ve toplumsal işlevlerinin gereği olan davranış çizgisini sürdürüp kendi özgürlüklerini korudukları ve genişlettikleri oranda da, tümüyle toplumda özgürlüğü genişletmeğe, demokrasiyi yaşatmağa -ya da yoktan var etmeğe katkıda bulunmuş, öncülük etmiş olurlar. ●

GENÇLİK VE SPOR BAYRAMI GÖSTERİLERİNDE AŞAMA

● 1975 yılından sonra kurulan hükümetlerin de "himayesinde" bazı gruplar, gösteriler sırasında kendi görüşleri doğrultusunda "sloganlar" atıyorlar ve 19 Mayıs 1919'un anlamına gölge düşürmeye çalışıyorlardı. Bir tarafta hükümet ortağı olan partilerden ikisi, genç kızların bu törenlere katılmasını sakıncalı bulduklarını açıklıyor, bir diğeri de, şort yerine eteklik giyerek gösteriye katılmalarını emrediyordu.

● Atatürk'ün 100'üncü doğum yılı olarak kabul edilen 19 Mayıs 1981'de, gençlerin de, yöneticilerin de Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da başlattığı hareketi daha iyi değerlendireceklerini ve kutlama törenlerine özen göstereceklerini umuyoruz.

Konu: Spor ve Kültür Şöleni *Ankara, 13 Aralık 1978*

GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞINA

19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramları, Ulusal Kurtuluş Savaşımızın değerini yaşama ve yaşatmaya yönelik olması gerekirken, özellikle son yıllarda, gösteriler spor ve estetik açısından değerini büyük ölçüde yitirerek kalıplaşmış ve halkımızın törenlere ilgisi büyük ölçüde azalmıştır.

Bu nedenle, 19 Mayıs Gençlik ve Sor Bayramı'nın Ulusal Kurtuluş Savaşımıza vebüyük önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün onuruna yaraşır ve gneçliğin spor çalışmalarıyla beden eğitimine gerçek katkıda bulunur biçimde bir "BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE KÜLTÜR ŞÖLENİ HAFTASI" olarak kutlanması uygun olacaktır.

Sözkonusu haftada, beden eğitimi kitle gösterileri ve çeşitli spor yarışmaları ile birlikte, bir çok ülkenin halk dansalrı gruplarının da katılımıyla, uluslararası nitelikte folklor gösterilerine, Ulusal Kurtuluş Savaşımızın özüne uygun düşecek görsel ve işitsel sanatlara yer verilebilir, konuya ilişkin bilimsel toplantılar düzenlenebilir.

"19 Mayıs Beden Eğitimi, Spor ve Kültür Şöleni Haftası"nın her alanda istenilen düzeyde gerçekleştirilebilmesi için Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın, Milli Savunma Bakanlığı ile birlikte, Milli Eğitim, İçişleri ve Kültür Bakanlıklarının eşgüdümle göre yapmaları yararlı olacaktır.

Bu konuyla ilgili çalışmalara hemen başlamak üzere, günü ve yeri Gençlik ve Spor Bakanlığınca saptanarak, bildirilecek toplantıya görevlendirilen Bakanlıkların en üst düzeydeki yetkilileri ile katılmalarını önemle rica ederim.

BAŞBAKAN

YUKARIDAKİ genelge zamanın Başbakanı tarafından niçin hazırlanmıştı? Bu genelgeye neden gerek duymuştu Başbakan?

Niçin ve neden sorularının yanıtı açıktı. Çünkü, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramları yıllardır değişmeyen hareketlerle kutlanıyor, bunun sonucu da gösterilere halkın ilgisi giderek azalıyordu. Üstelik, 1975 yılından sonra kurulan hükümetlerin de "**himayesinde**" bazı gruplar gösteriler sırasında kendi görüşleri doğrultusunda "**sloganlar**" atıyorlar ve 19 Mayıs 1919'un anlamına gölge düşürmeye çalışıyorlardı. Bir ta-

rafta hükümet ortağı olan partilerden ikisi, genç kızların bu törenlere katılmasını sakıncalı bulduklarını açıklıyor, bir diğeri de, şort yerine eteklik giyerek gösteriye katılmalarını emrediyordu.

Halkın gösterilere ilgisi iyiden iyiye azalmış, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı gösterilerinin eski anlamı kalmamıştı. 19 Mayıs 1919 ruhunu yeniden anlatmak, yaşatmak gerekiyordu Türk halkına... Çünkü, Türk halkını kamplara bölmek isteyen güçler, 19 Mayıs ruhunun yitmesinde yarar umuyorlardı...

İşte bu düşünceler içinde, zamanın Başbakanının emirleri doğrultusunda yoğun çalışmalar başladı. Önce kitlesel jimnastik gösterilerin nasıl yapıldığını incelemek üzere, bu konudaki başarılı deneyimleri bilinen, Bulgaristan'a bir grup öğretmenle birlikte Gençlik ve Spor Bakanlığı yetkilileri gönderildi. Bu grup, gerek alan gerek tribün hareketlerinin nasıl düzenlendiğini inceleyerek Türkiye'ye döndüler.

Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda yapılan çalışmalar sonunda, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'nın kutlama senaryosu hazırlandı. Gösterilerin provası bu senaryoya göre başladı.

Gösteriler sırasında tribünlerde 2400 asker görevlendirilirken, alan gösterileri için 150 Kara Harp Okulu öğrencisi, 800'ü erkek, 384'ü de kız öğrenci provalara gün aşırı katılıyorlardı.

Bu arada, gerek bazı basın organları, gerekse muhalefet partilerinin sözcüleri, gösterilerin "**Komünist ülkelerden alınma**" olduğunu ileri sürerek, hükümeti suçlamaya kalkıyordu. Oysa daha önce de, gerek spor gerek sanat çalışmalarında, rejim ayrımı gözetilmeksizin değişik uzmanların bilgisinden ve teknik deneyimlerinden yararlanılmıştı.

Gösterilerin ilki 17 Mayıs 1979 günü Ankara

19 Mayıs Stadında halka açık olarak yapıldı. Tribünlerde, değil oturacak, ayakta duracak yer bile kalmamıştı.

19 Mayıs 1979'da kutlanan 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı gösterileri, Mustafa Kemal ATATÜRK'ün en zor koşullar altında Türkiye'yi, yayılgan ve buyurucu güçlerden, bağımsızlığa inançlı Türk Halkı ile birlikte kurtarması, renkli, müzikli, hareketli tablolar halinde tanıtıyordu.

Alanda yapılan hareketler, maraton tribününe yerleştirilen askerlerin renkli flamalar kullanarak yaptıkları fonlarla süsleniyor, bütünleşiyordu.

19 Mayıs 1979 gösterileri, Atatürk'ün Samsun'a çıkışının sembolize edildiği tabloyla başlayarak, kongrelerin, yapılışının, TBMM'nin kuruluşunun, Kurtuluş Savaşının temsil edilmesiyle sürmüş, Zafer şenliği ve Devrimler tablosuyla tamamlanmıştı.

Önceki 19 Mayıs törenlerinden bir farkı vardı 1979'daki gösterilerin. Töreni izleyenlerin tümü, bir ağızdan "Türkiye" sloganını haykırıyor, her hareketi büyük bir ilgiyle ve coşkuyla karşılıyorlardı.

Aynı gösteri 19 Mayıs günü ve 21 Mayıs günü de yapıldı. Gösterileri baştan sona TRT Televizyonu da naklen yayınlamıştı. Ancak, halkın sürekli isteği üzerine gösteriler TV'den bir pazar günü ikinci kez yayımlandı.

19 Mayıs 1979 günü, devrin Cumhurbaşkanı ve öteki yetkililer gösterileri baştan sona kıvançla izlediler. Bu arada, yüksek rütbeli bir askere, gösterileri izlerken, daha önce yaptığı bir programı gereği stadyumdan ayrılması gerektiği, anımsatıldı. Bu kişinin verdiği yanıt oldukça ilginçti:

"O iş sonraya kalsın. Bu tür gösteri her zaman yapılmıyor. Bu gösterileri izlemiş olmak bile bir ayrıcalık. Gençlik ve Spor Bakanlığının başka bir çalışma yapmasına gerek yok. Düzenlediği bu tören yeter."

Gösteriler yalnız birliği sağlamaya yönelik değildi. Estetik açıdan da en güzelin çalışarak yapılabilineceğinin de örneğini veriyordu.

Ne var ki, bu gösterileri "komünistlik"le suçlayanların işbaşında bulunduğu 19 Mayıs 1980 de yapılan törenlerde, yine eskiye, alışılmışa dönüldü...

Oysa, 1979 yılı 30 Ağustos'undaki törenlerde de, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'nda uygulanan teknik uygulandı. Kaldı ki, geçenlerde Kara Harp Okulu'nda Devlet Başkanı'nın da izlediği bir törende aynı teknikten yararlanılarak, yer hareketlerinin yanısıra, tribünlerde de yazı ve şekiller oluşturuldu.

Bundan böyle 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı tören ve gösterileri, beylik gösterilere dönüşmekten kurtarılmalı ve bir yıllık beden eğitimi-spor çalışmalarının bir ürünü olarak sergilenmelidir.

Türkiye'de yıllardır ihmal edilen futbol dışındaki amatör spor dallarına, özellikle atletizme 19 Mayıs'larda daha da önem verilerek, bu sporun gelişmesi özendirilmelidir. Türkiye'de düzenlenen 19 Mayıs Maratonları uluslararası ciddi bir organizasyona dönüştürülmelidir.

Tüm bunların gerçekleşmesi ile 19 Mayıs'lar daha anlamlı, daha özenli kutlanacaktır inancındayız.

Özellikle, Atatürk'ün 100'üncü doğum yılı olarak kabul edilen 19 Mayıs 1981'de bu özlemlerin yanı sıra, gençlerin de, yöneticilerin de Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da başlattığı hareketi daha iyi değerlendireceklerini ve kutlama törenlerine özen göstereceklerini umuyoruz.

OLAYLARIN YORUMU

MITTERAND'IN ZAFERİ VE FRANSA'DA SOSYALİST İKTİDAR

- Yeni Anayasanın yürürlüğe girişinden 23 yıl sonra Fransa'da ilk kez Sosyalistler iktidara geliyor.

- Ancak bu iktidarın daha kesin olabilmesi, yakında yenilenecek milletvekili seçimlerinden Sosyalist Partinin güçlü çıkmasına bağlıdır.

- Komünistlerle işbirliğinin kesilmesi, tutucu çevrelerde Mitterand'a ve bir Sosyalist iktidara karşı duyulan kuşkuları azalttı ve Mitterand'ın seçim kazanmasında önemli bir etken oldu. Bu seçimlerde Mitterand'ın, daha sağdan da daha soldan da oy aldığı anlaşılıyor.

- Sosyalistler'in Cumhurbaşkanlığı seçiminde kazandıkları başarıyı iktidarda da sürdürebilmeleri için, Komünistlerle işbirliğine muhtaç kalmamaları gerekir. Bunu da Fransız seçmeni yakında yapılacak milletvekili seçimlerinde sağlıyabilir.

- Mitterand'ın kişiliği, Türk-Fransız ilişkilerini iyileştirmek bakımından değerlendirilmesi gerekli olanaklar sağlıyor.

FRANSA Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turu, 10 Mayıs Pazar günü yapıldı ve Cumhurbaşkanlığına Sosyalist Parti Lideri Francois Mitterand seçildi.

Yeni Fransız Anayasası yürürlüğe girdiğinden beri, 23 yıldır süren tutucu iktidarlar dönemi böylece ermiş ve 23 yıl sonunda ilk kez Sosyalistler iktidara gelmiş oldu.

Gerçi henüz bu, kesin bir iktidar değişikliği değlidir. Çünkü Fransız Millet Meclisinde çoğunluğu tutucu partiler oluşturmaktadır. Fakat Fransa'da güçlü bir Başkanlık sistemi vardır.Yeni Cumhurbaşkanı kendi Hükümetini kuracaktır. Ayrıca Cumhurbaşkanının Meclisi feshetme ve seçimleri yenileme yetkisi de vardır. Sosyalist Cumhurbaşkanı Mitterand bu yetkisini kullanarak birkaç hafta içinde yeni parlamento seçimleri yapılmasını sağlıyacaktır.

Eğer Cumhurbaşkanlığı seçimindeki eğilimler parlamento seçimlerinde de geçerli olursa, yeni Sosyalist iktidar güçlü bir parlamento desteğine de kavuşabilecektir.

* * *

Fransa'da, eğer Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ilk turunda bir aday kullanılan oyların salt çoğunluğunu sağlıyamazsa, iki hafta sonra bir tur daha yapılmaktadır. Buna, ilk turda en yüksek oyu alan iki aday katılmaktadır ve Cumhurbaşkanı ikinci tur oylamanın sonucuna göre belirlenmektedir.

Bu kez de öyle oldu.

Yedi yıldır Cumhurbaşkanı olan Valery Giscard d'Estaing, birinci turda oyların yaklaşık 28'ini, François Mitterand da oyların yaklaşık yüzde 26'sını aldı.

Geçen Pazar günü yapılan ikinci turda ise, Metterand oyların yüzde 52'den çoğunu alarak Cumhurbaşkanı seçilirken, Giscard d'estaing, yüzde 48'in altında oy alarak yenilgiye uğradı.

Mitterand'ın sağladığı dört puvanlık fark, yedi yıl önceki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Giscard d'Estaing'in Mitterand'a karşı sağladığı farkın bir hayli üstünde oldu.

* * *

Oysa birinci turda, tutucu adaylara verilen oyların toplamı, Sosyalist ve Komünist adaylara verilen oyların toplamından iki puvan daha yüksekti. Tutucu adaylar toplam yüzde 49 oy elde ederken, solcu adaylar ancak yüzde 47 kadar oy toplayabilmişlerdi.

Bu durum, Mitterand'ın, ikinci tur seçimlerde sağın ılımlı kesimlerinden de bir miktar oy alabildiğini göstermektedir.

Giscard d'Estaing'in sağdaki başlıca rakibi, bir ara kendisine Başbakanlık yapmış olan Paris Belediye Başkanı "Yeni Gaulle"cü aday Jacques Chirac'dı. İlk turda oyların yüzde 17.6'sını toplayan ve ikinci tura giremiyen Chirac, seçim sonucunu belirleyecek aşamada Giscard d'Estaing'i destekledi. Fakat bu destek, eski Cumhurbaşkanının yeniden seçilmesini sağlamağa yetmedi.

* * *

Fransa'daki son Cumhurbaşkanı seçiminin önemli bir özelliği, Komünist oylardaki gerilemedir.Komünist Parti Lideri Georges Marchais, aday olarak girdiği birinci turda yüzde 15.13 oyla ancak dördüncü sırayı alarak elendi.

Bu, uzun yıllardır Komünistlerin aldıkları en düşük oydu.

Belli ki Metterand hem daha solundan hem de daha sağından oy toplayabilmişti bu kez...

Yedi yıl önceki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde, Sosyalistlerle Komünistler işbirliği yapmışlardı. Fakat sonradan bu işbirliği bozuldu ve Mitterand'ın Sosyalist Partisi bu yılki seçimlere, Komünist Partisiyle her türlü işbirliğini kesmiş olarak girdi. Bundan da kazançlı çıktı.

Seçim kampanyası süresince, gerek Giscard d'Estaing gerek Chirac, Mitterand'ı Cumhurbaşkanı seçmenin Komünistleri iktidara ortak etme anlamına geleceği, bunun da Farnsa'yı tehlikeli bir "macera"ya sürekleyeceği savını sürekli işlediler. Komünist "umacı"sını kullanarak seçmen çoğunluğunu Mitterand'ın Cumhurbaşkanlığından ürkütme taktiğini denediler. Fakat bu taktik tukmadı.

Çünkü Fransız seçmeni, yıllardır Komünistlerle Sosyalistler arasında süren sürtüşmenin gerçek olduğunu ve aralarındaki ayrılığın gitgide büyüdüğünü görmüştü.

Öte yandan, Mitterand da, son seçim kampanyasında, Komünistlerle ipleri koparmış olmanın verdiği rahatlıkla, ılımlı bir tutum izledi. İdeolojik kutuplaşmayı kamçılamaktan çok yumuşatmağa özen gösterdi; ve uzlaşmacı lider olarak seçmene güven verdi.

Gerçi Mitterand'ın seçim programında, sağa bir hayli sivri gelecek noktalar vardı. Fakatsözüne güvenilir ciddi bir politikacı olan Mitterand'ın yumuşak üslûbu, bu "sivri" noktaların sakıncasını törpüledi.

Fransa'nın iki turlu sistemi, son turda iki karşıt ideolojik kamptan birer adayı karşı karşıya bırakarak ideolojik kutuplaşmayı kamçılayıcı bir sistem olduğu hâlde, Mitterand, bu kez, sistemin bu sakıncasını da gidermeyi başardı.

* * *

Son seçim kampanyasında havayı yumuşatıcı ve aşırı kutuplaşmayı önleyici bir başka etken de bir yandan iş çevrelerinin öbür yandan işçi kesiminin ılımlı ve serin kanlı tutumu oldu.

Daha önceki seçimlerden farklı olarak, işçiler, sağdaki veya ortadaki seçmenlerin gözünü korkutucu ve bu seçmenleri sola karşı fazlasiyle duyarlı kılıcı eylemlerden, direnişlerden, gösterilerden kaçındılar.

İş çevreleri de, Mitterand'ın sigorta şirketleriyle bankaları ve özel sektördeki bazı kilitsanayi gruplarını kamulaştırma yükümlülüğü ile seçimlere girmiş olmasına karşın, daha önceki seçimlerde olduğu gibi sert bir kampanya açmaktan, paralı duyurularla Mitterand'a yüklenmekte kaçındılar.

Belli ki onlar da Mitterand'ın kazanma olasılığını güçlü görüyor ve kendisiyle fazla ters düşmekten, Sosyalistlerle ilişkilerini duygusal bir düzeyde gerginleşmekten sakınıyorlardı.

Kamulaştırmaların yumuşak biçimde gerçekleştirilmesini güvence altına almağa çalışıyorlardı. Böylece Sosyalistleri Komünistlerin

kucağına itmekten de kaçınmış oluyorlardı.

★
★ ★

Bundan sonra önemli olan, Mitterand'ın, kendi iktidarını oluştururken, Komünistlerle işbirliğinden kaçınmakta ne kadar başarılı olabileceğidir.

Seçim kampanyası boyunca, Mitterand, seçilirse kuracağı Hükümete Komünist Bakan almıyacağını söylemiştir. Fakat koşullar kendisini bu konuda ödün vermeye zorlayabilir. Çaresiz kalarak, Mitterand, Hükümetine bazı Komünist Bakanlar da alma, en azından Parlamentoda Komünistlerin desteğinden yararlanma durumunda kalabilir.

Bunu önlemek Fransız seçmeninin elindedir.Eğer yakında yapılacak Millet Meclisi seçimlerinde, Fransız seçmeni, Mitterand'ın Sosyalist Partisine gerekli gücü sağlarsa, Mitterand, Komünistlerle işbirliğine sürüklenmekten kurtulabilecektir.

Ilımlı sağcı seçmenlerden bir bölümünün ikinci tur Cumhurbaşkanlığı seçiminde Mitterand'a oy vermiş olma görünmesi ve özel sektörün kampanya boyunca sürdürdüğü yumuşak tutum gözönünde tutulursa, bazı tutucu çevrelerin bile, yakında yapılacak genel seçimlerde, sırf Komünistleri iktidardan uzak tutmak ve Mitterand'ı Komünistlerle işbirliğine mecbur bırakmamak için, Sosyalistlere destek olması beklenebilir.

★
★ ★

Demokratik Sosyalist, sosyal demokrat veya demokratik sol partiler, genellikle koşullar çok ağırlaştığı, ekonomik sorunlara tutucuların çözüm bulması zorlaştığı dönemlerde iktidara gelirler. Fakat bu kez Fransa'da öyle olmadı. Dünya ekonomik bunalımına karşın, Fransız ekonomisi oldukça iyi durumdadır.

Giscard d'Estaing'in yedi yıllık Cumhurbaşkanlığı döneminde Fransa, Japonya'dan sonra ekonomisini en hızlı geliştiren ülke olmuştur. kişi başına ulusal gelir, Amerika Birleşik Devletleri düzeyine yükselmiştir. Halkın yaşam düzeyinde de bunun olumlu etkileri görülmüştür.

Ancak, Giscard d'Estaing'in, iyi bir ekonomist olarak bilinen Başbakan raymond Barre ile birlikte izlediği bir bakıma başarılı ekonomik politikanın işsizlik ve enflasyon konusunda oldukça ağır bedelleri ortaya çıkmıştır Çalışacak yaşta olanlar arasında işsizlik oranı yüzde 7.2'ye erişmiştir. Enflasyon hızı da yüzde 14'e kadar çıkmıştır. Gelişmiş ülkeler ölçütleriyle bunlar hayli yüksek oranlardır.

Fakat Fransız ekonomisinin güçlü durumda olmuşu, Mitterand'a, işsizlik ve enflasyon sorunlarını hafifleştirme konusunda küçümsenemiyecek bir olanak sağlamaktadır. Eğer Mitterand bu şansı iyi kullanabilirse, çok başarılı olacaktır ve Avrupa'da sosyal demokrat ve demokratik sosyalist akımların yeniden güçlenmeğe başlamasına öncülük edebilecektir. Bunun da bütün dünyada önemli etkileri beklenebilir.

Mitterand'ın bu şansı gereği gibi değerlendirebilmesinin başta gelen koşulu ise, iktidarda Komünist Partiyle işbirliğine gereksinme duymamasıdır.

Çünkü Fransız Komünist Partisi, demokratik Avrupa ülkelerindeki Komünist Partilerin en katısıdır, en dogmatiğidir.

Mitterand'ın iktidara gelebilmesi nasıl Komünistlerden uzak durmasıyla sağlanabilmişse, iktidarda başarılı olabilmesi de büyük ölçüde bu tukumunu sürdürmesine bağlı olacaktır.

Ancak bir başka olasılık da Fransız Komünistlerinin tutum değiştirmelediri. Son seçimlerde uğradıkları oldukça ağır yenilgi, Marchais'ninliderliğini sona erdirebilir ve Fransız Komünist Partisi, Batı Avrupa ülkelerindeki başka bazı Komünist Partiler gibi, daha yumuşak ve gerçekçi bir tutum içine girebilir. Bu olasılık gerçekleşirse, Sosyalistlerin Komünistlerle işbirliği yapması da daha kolaylaşabilir, daha az sakıncalı olabilir.

Fransız Komünist Partisinin yönetiminde ve tutumunda böyle bir değişikliğin gerçekleşmesi, kuşkusuz, zaman alacaktır Fakat eğer yakında yapılacak milletvekili seçimlerinde de ağır bir yenilgiye uğrayacak olurlarsa, Komünistler, süratle bir durum değerlendirmesi yapma gereğini duyabilirler. O takdirde, Komünist Partisi yönetiminde ve tutumunda daha kısa sürede de bir değişiklik beklenebilir.

★
★ ★

Fransa'da Komünistlerle işbirliğine gereksinme duymayan bir Sosyalist iktidar, Batılılar için bir kaygı konusu değildir. Tersine, eğer Mitterand Komünistlerle işbirliği zorunda kalmazsa, Fransa'yı Batıyla daha çok kaynaştırıp bütünleştirebilir. Çünkü De Gaulle ve Giscard d'Estaing Fransa'ya Batıdan oldukça soyutlanmış bir kişilik

FRANSA
Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turu,
10 Mayıs Pazar günü yapıldı ve Mitterand seçildi.

kazandırmağa,Batılı ülkeler topluluğu içinde aşırı "Fransa"cı olmağa özen gösterirlerdi. Mitterand ise onlara göre daha çok "Avrupalı"dır. Avrupa ile, hattâ Amerika Birleşik Devletleriyle daha kompleksiz ilişkiler sürdürülebilecek eğilimdedir. Bunu yaparken, kuşkusuz, geleneksel Fransız milliyetçiliğine de bağlı kalacaktır ama bunu şovenizm ölçülerine vardırmayacaktır.

Ayrıca Mitterand Fransa'nın Batı ile ilişkilerini sıcaklaştırırken, Sovyetler Birliğiyle de, ödün vermeksizin, sağlam bir diyalog kurmağa çalışacaktır. Bunu başarabilirse uluslararası ilişkilerdeki yumuşamaya Giscard d'Estaing yönetiminden daha etkin katkılarda bulunabilecektir.

★
★ ★

Mitterand'ın Cumhurbaşkanlığının ve Sosyalist iktidarın, Fransız-Türk ilişkilerini nasıl etkileyeceği şimdiden kolay kestirilemez.

Ermeni lobisi, Sosyalist iktidar döneminde de şu veya bu ölçüde etkinliğini sürdürebilir.

Ama kesin olarak söylenebilecek bir şey varsa o da şudur: Mitterand, Giscard d'Estaing'den değişik olarak, Türkiye'ye karşı olumsuz bir duygusal yaklaşım içinde değildir.

Giscard d'Estaing, "soğuk" bir kimse olarak tanınırdı. Türkiye'ye karşı soğukluğu ise çok ileri ölçülerdeydi. Bunda kendisinin Yunanistan'a duygusal yatkınlığı ve Yunanistan'la Fransa arasında geliştirdiği sıkı ekonomik ilişkiler de etken olmuştu.

Metterand ise, daha ölçülü ve objektif bir devlet adamı olarak bilinir.

Eğer Türkiye ile Fransa arasında ilişkileri düzeltmek bakımından, gerek Sosyalist iktidar'ın gerek Mitterand'ın kişiliğinin sağlıyabileceği yeni olanaklar zamanında ve iyi değerlendirilebilirse, bazı olumlu sonuçlar alınabilir. Bu konuda fazla hayale kapılmak doğru olmasa bile, herhâlde, ilişkilerimizi düzeltmek bakımından, Mitterand'ın Cumhurbaşkanlığı, Giscard d'estaing dönemine göre, daha iyi bir şans sağlamaktadır.

Ancak bu şansın ve olanakların değerlendirilebilmesi için Fransa'daki Sosyalist iktidarla sağlıklı diyaloğa elverişli bir ortamı gecikmesiz oluşturabilmek gerekir. ●

Sağlık Bakanlığı hastanelerinde tedavi ve muayene ücretleri artırıldı

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı tedavi kurumlarında yapılan tedavi, tetkik, tahlil, müdahale ve ameliyat fiyatları artırıldı. Yeni zam ile eskiden 20 lira olan muayene ücreti 100, 25 lira olan kan grubu tesbiti 150, vakumla yapılacak doğum ücreti 1500 liradan 10 bin liraya çıkartıldı.

Bakanlık ayrıca, yatak ücretlerini de artırdı. Buna göre lüks oda ücreti 2 bin 500, birinci sınıf oda ücreti 1500 lira, ikinci sınıf oda ücreti 1000 lira ve üçüncü sınıf oda ücreti 250 lira olarak belirlendi. Yeni zamlı tarifeden memurlara yüzde 25 indirim yapılması da kararlaştırıldı.

Tedavi ve muayeneye daha fazla harcanacak.

MGK, 1 Haziran'dan sonra pulsuz dilekçeleri dikkate almayacak

MGK Genel Sekreterliğine, 1 Haziran'dan itibaren pulsuz dilekçe gönderen vatandaşların istek ve şikayetlerinin incelenmeye alınmayacağı öğrenildi.

Edinilen bilgiye göre, Konsey Genel Sekreterliğine günde 1000'den fazla dilekçe gelmekte ve bunların çoğunluğunda pul bulunmamakta

İspanya'da asker ve polislere karşı saldırılarda bir general, iki subay, üç polis, bir er öldü

İspanya'da geçen hafta içinde meydana gelen iki ayrı olayda, bombalı saldırılar sonucu bir general, iki subay, üç polis ve bir er yaşamlarını kaybettiler.

Kimliği belirlenemeyen saldırganların attığı bomba sonucu ayrıca, Kral Juan Carlos'un askeri Başdanışmanı General Valenzuela ağır şekilde yaralandı.

Polis Trafik Danışma Merkezi, Ankara'da çalışmaya başladı

Yurttaşların, trafik ile ilgili her türlü sorunlarını çözecek ve yanıtlayacak, "Polis Trafik Danışma Merkezi" Emniyet Genel Müdürlüğü'nde çalışmaya başladı.

30 50 50 - 30 50 51 ve 30 50 52 numaralı telefonlara Türkiye'nin her tarafından başvuracak yurttaşlar, seyahat eden yakınlarının durumunu, kaza geçirirlerse sağlıklarını, kaybolan ve çalınan taşıtlarının durumunu sorup, öğrenebilecekler.

23 Nisan, 1 ve 27 Mayıs günü çalışan işçilere normal ücret ödenecek

Çalışma Bakanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü, Bölge Çalışma Müdürlüklerine gönderdiği yazıda, 23 Nisan, 1 ve 27 Mayıs'ta çalışan işçilere normal ücret ödenmesini istedi.

Bir süre önce kabul edilen "Ulusal Bayram ve Tatil Günleri Yasası" yürürlüğe girmeden önce, sendikalı işçilere toplu sözleşmeleri gereği, zamlı ücret ödeniyordu.

Çalışma Genel Müdürlüğü yazısında, 23 Nisan, 1 ve 27 Mayıs günlerinin, tatil günleri olmaktan çıkarıldığı, bu nedenle zamlı ödeme yapılmaması gerektiği belirtildi.

Yüksek Öğretmen okullarına bu yıl 6015 öğrenci alınacak

1981-1982 öğretim yılında, Yüksek Öğretmin Okullarına 6015 öğrenci alınacağı öğrenildi.

Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerinden alınan bilgiye göre, yeni alınacak öğrenciler 10 Yüksek Öğretmen Okulunda öğrenim görecek. Ayrıca bu okulların beden eğitimi, resim-iş, Müzik ve eğitim bölümlerine alınacak öğrenciler ise, birinci basamak üniversite seçme sınavları sonucunda saptanacak taban puanı ve yetenek sınavı ile belirlenecek.

Açlık grevi sonucu ölen İRA militanının cenazesinde çıkan olaylarda bir polis öldürüldü

Kendilerine "Siyasi Tutuklu" işlemi yapılması istemiyle açlık grevi yapan ve geçen hafta ölen, İRA militanı-Parlamenter Boby Sands'ın cenazesi Belfast'ta törenle kaldırıldı. 30 bin kişinin katıldığı tören öncesi ve törende çıkan olaylarda Belfast'ta bombalar patladı, bir polis ve bir genç can verirken 13 kişi de yaralandı.

Bu arada Katolik'ler arasında, Sands'ın açlık grevi yaparak intihar ettiği, bu nedenle dini tören yapılmamasını isteyenler ile Sands'ın intihar etmediği ve baskıyı lanetlemek için bu yola başvurduğunu savunanlar arasında tartışma çıktı. Sonuçta Boby Sands Katolik usulü dini törenle toprağa verildi.

Sands'ın ölümünü protesto eden bir militan...

ABD'den alınacak F-4'lerden biri uçuşta.

Orgeneral Şahinkaya, 1986'da en modern savaş uçaklarının yapımına başlanacağını açıkladı.

Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin Şahinkaya, "1986 yılından sonra Türkiye'de askeri havacılığın en ileri uçaklarını yapmaya başlayacağız" dedi.

Şahinkaya, Amerika'ya yaptığı ziyaretten sonra bir gazeteye verdiği demeçte, Amerika ile uçak sanayii konusunda anlaşmaya varıldığı takdirde, milyonlarca Dolar döviz tasarruf edileceğini söyledi. Orgeneral Şahinkaya ayrıca, 1982 Mayıs ayına kadar ABD'den 20 eğitim ve 15 adet F-4 uçağının hava kuvvetlerine teslim edileceğini sözlerine ekledi.

Bağ-Kur'un görevden alınan Yönetim Kurulu üyeleri Danıştay'da dava açtılar

Bağ-Kur Yönetim Kurulu'nun görevden alınan beş üyesi, Emekli General Hüsamettin Sevengil, Memduh Üreyen, Hüsnü Çınar, Sefer Oral ve Fehmi Genç, "Yürütmenin durdurulması" istemiyle Danıştay'a dava açtılar.

Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarı Naci Ünver başkanlığındaki Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulu, Yönetim Kurulu'nun beş üyesinin "Usulsüz hareket ettikleri" gerekçesiyle, görevden alınmasını kararlaştırmıştı.

Belirli ücrete bağlı olmayanlar, sigorta primlerini 325 lira üzerinden ödeyecek

Bakanlar Kurulu, belirli zaman ve ücrete bağlı olmayanların sigorta primlerini 180 lira yerine 325 lira üzerinden ödemelerini kararlaştırdı.

Bakanlar Kurulu'nun 1 Nisan 1981 tarihinden geçerli olacak kararı ile, günlük, haftalık, ya da aylık olarak belirli bir ücrete dayanmadan komisyon ücreti veya kâra katılma gibi belirsiz bir zaman ve miktar üzerinden ücret alan sigortalıların prim ve ödeneklerinin hesabında esas alınacak günlük kazanç miktarı yükseltildi.

Denktaş'ın ön seçimleri kaybeden oğlu, politik yaşamı bıraktı

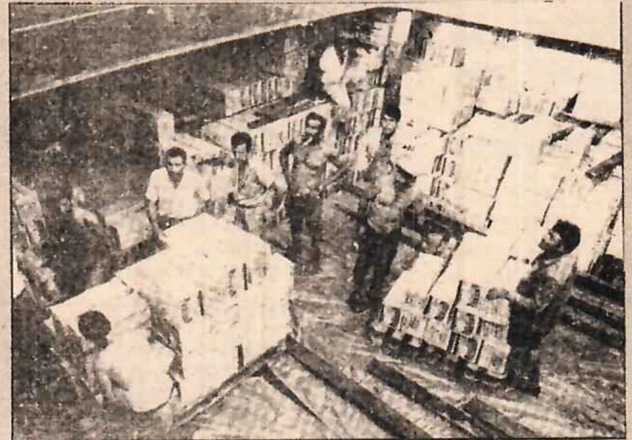
KTFD Başkanı, Rauf Denktaş'ın oğlu ve Ulusal Birlik Partisi Lefkoşe Milletvekili Raif Denktaş politikayı bırakıp, eğitimini tamamlayacağını açıkladı.

Raif Denktaş, bir süre önce ön seçimi kaybetmiş, bu arada yeni bir parti kuracağını açıklamıştı. Parti kurmaktan da vazgeçen Raif Denktaş, milletvekilliği görevinin yanısıra Kıbrıs Türk Federe Devleti'nde haftalık bir dergi çıkarıyordu.

Ankara Belediyesi'nin "Özel Halk Otobüsü" çalıştırmasına olanak veren yönetmelik yayınlandı

Ankara Belediyesi'nin, şehiriçi kitle taşımacılığında, "Özel Halk Otobüsü" Çalıştırmasına olanak veren yönetmelik, geçen hafta içinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Yönetmelik hükümlerine göre, saptanacak koşullara uygun özelliklere sahip özel veya tüzel kişiler, belirli hatlarda yolcu taşıyabilecekler. Yolcu sayısının azaldığı Temmuz ve Ağustos aylarında, "Özel Halk Otobüsleri"nin çalışmasına izin verilmeyecek.

İhraç mallarımızdan limonlar gemide...

TÜRKİYE'NİN ARAP PAZARLARINA GİRİŞİNİ BATI ÜLKELERİ ENGELLİYOR

"Dünyanın ekonomik barometresi" olarak nitelendirilen, "Dow Jones Ekonomik Ajansı"nın sorularını yanıtlayan Türk işadamları, Türkiye'nin Arap Pazarlarına girişini, Batı ülkelerinin engellediğini ileri sürdüler.

İşadamlarının görüşlerine göre, Almanlar Türkiye'nin peynir ihracatını, Fransızlar içme suyu satışını Çokuluslu Ford ve Fiat firmaları Türkiye'nin otomobil satışını engellemek için çaba harcıyorlar.

Ölüm cezasına çarptırılması istenen MHP Genel Başkanı Türkeş, bir yürüyüşte taraftarlarını selamlıyor...

MHP İDDİANAMESİ

"MHP-Ülkücü kuruluşlar içinde oluşan yasa dışı örgütle ilgili olarak, 1402 sayılı yasa ve 2310 sayılı yasayla eklenen ek birinci madde uyarınca başlatılan hazırlık soruşturması, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığında görevli, Hv. Ask. Alb. Nurettin Soyer, Dz. Hak. Yb. Enis Tunca, Hv. Hak. Kd. Bnb. Erkan Başeren, Hak. Ön. Yzb. Okan Yalçınkaya, Hak. Ön. Yzb. Fahrettin Demirağ, Dz. Hak. Ütğm. Nihat Demirel tarafından 24.4.1981 tarihinde sonuçlandırılarak kamu davası açılmıştır"

587 sanıklı iddianamenin girişinde yukarıdaki sözler yer alıyor.

İddianamede yer alan bazı paragraflar şöyle:

"...Türkeş, 31 Mart 1964'te CKMP'ne girdikten sonra, 31 Temmuz 1965 tarihinde genel kongre tarafından genel başkanlığa getirilmiş ve 1969 yılı Şubat ayında partinin adı Türkeş'in önerisiyle Milliyetçi Hareket Partisi olarak değişmiştir.

Bu isim değişikliğine bağlı olarak düşünce akımı, parti hareketine dönüşmüş ve doktrinlerine o aşamada, Milliyetçi-Toplumcu adı verilmiştir. (Alparslan Türkeş-Temel Görüşler 4. Bası Sh. 73). Kelime olarak Milliyetçi Toplumcu deyimi, karşılık olarak tüm literatürde Fransızca kökenli bir kelime grubuyla, Nasyonal sosyalist olarak tanımlanmaktadır. Diktatör olduğu ve faşist olarak nitelendirildiği yolunda hiç bir kuşku bulunmayan Franco'nun İspanya'da kurmuş bulunduğu partinin udı da Türkçede Milliyetçi Hareket anlamına gelmektedir. İspanya'da Franco için kullanılan "Couillo" kelimesi de Türkçe karşılığı olarak Başbuğ anlamını taşımaktadır. Hitler için kullanılan "Führer" ve Mussolini için kullanılan "Duçe" de anlam yönünden çok yakın kelimelerdir..."

"..1978 yılından buyana, başta Ankara ve İstanbul olmak üzere tüm yurtta MHP il ve ilçe binalarıyla, çeşitli ülkücü dernek binalarında yapılan aramalarda, çok sayıda otomatik silah, tabanca, yedek namlu, dinamit lokumu, mermi ve patlayıcı madde yapımında kullanılan malzemenin bulunması, 12 Eylül sonrası MHP Genel Merkez binasında çok sayıda silahın ele geçmesi kabulumüzün nedenleri olarak sayılabilir."

OKULLARDA ÇALIŞMA

İddianamede, Genel Merkez binasında ele geçen sağ grup faaliyetleri başlıklı raporda, çeşitli kesimlerde ülkücü görüş yanlılarının etkin olmaya yönelik çabalarının açıkça görüldüğüne değinildikten sonra, "Okullarda eğitim çalışmaları yetersiz kalmaktadır, Propaganda araçlarından yeterli ölçüde faydalanılmamaktadır..." **deniliyor.**

Yurtlarla ilgili olarak iddianamede MHP'nin şu görüşlerinin saptandığı belirtiliyor:

"Yurtlarda: Yurtlar, tamamen birer huzurevi, dinlenme yeri olarak değerlendirilmektedir. Şahısların bu görüşleri teşkilatın varmak istediği hedefe ulaşılmasını engellemektedir. Yurt çevresindeki bölgelere yayılma politikası izlenmemiştir. (Site-Demirlibahçe-Kütahya-İç Çebeci gibi) Yurtlar, birer eğitim merkezleri haline getirilememiştir."

İddianamede, MHP'nin mahallelerdeki çalışmaları da anlatılarak, eğitim kurumlarındaki, öğrenci

yurtlarındaki ve mahallelerdeki örgütlenmedeki aksaklıkların giderilmesine ilişkin görüşleri açıklanıyor.

ELE GEÇEN BELGELER

İddianamenin "Mahalli Faaliyetler" **başlığını taşıyan bölümünde ise ele geçen çeşitli belgeler sunulmaktadır. Bu bölümde yer alan belgelerden bir şöyle:**

"... A. T. Özel dosya 4 dizide yeralan daktilo ile yazılmış imzasız ve yazanın kimliği belirlenememiş, ancak üzerinde Alpaslan Türkeş'in 3.3.1980 tarih düşüp parafe ettiği ve "Sadi bey, tetkikten sonra Ömer Çakıroğlu bey de görsün" notunu yazdığı, Trabzon'la ilgili raporda,

"Teşkilatımız henüz gerekli otorite ve disiplini tesis edememiş. Mahallelerde yarım yamalak bir teşkilatlanma yapılmış. K. T. Ü. (Karadeniz Teknik Üniversitesi)de de istenen ölçüler yok. Bölümler arasındaki koordine hemen hemen hiç yok. Her bölümü kendi başına bir çalışma içerisinde, bu sebepten bölümlere az olmalarına rağmen kümünistler gelebiliyor, hatta rahatça okuyabiliyorlar. KTÜ yurtlarında kontrolümuz var. Kredi Yurtlar müdürünün sayesinde arkadaşlarımız zor durumlarda bırakılıyor. Kredi Yurtlar Müdürünün değişmesiyle okulda ve yurtlarda çok rahat bir çalışma zemini bulacağız. Adliyede ağırlığımız yok. Sorgu Hakimi..... arkadaşlarımız için büyük engel teşkil ediyor..." deniliyor.

"... Parti Genel Merkez binalarında yapılan aramalarda bütün Türkiye'yi kapsayacak tarzda kamu görevlileri, emniyet mensupları, askerler, eğitim kadrosu, fabrika ve çeşitli işyerlerinde çalışanlar, öğrenciler ve bunlar dışında kalan kişilerin düşünce görüş ve diğer özellikleri hakkında ayrıntılı bilgi toplamaya, kendi görüşlerini yaymak amacıyla bu kişiler üzerinde etkin olmaya çalıştıklarını kanıtlayan pek çok sayıda belge ele geçirilmiştir..."

KADROLAŞMA HAREKETİ

"... Bilinçli olarak, Gümrük ve Tekel Bakanlığını, Ticaret Bakanlığının, Hükümet ortaklığı döneminde Milliyetçi Hareket Partisince alınmasından yararlanarak karşıt görüşün güçlenmesine engel olmaya çalıştıkları gibi, kendilerinin ihtiyaç duyduğu mal ve parayı sağlamak için uygun bir ortam yaratmışlardır. Böylece, maddi olanaklarının artmasıyla organize bütünlük içinde güçlenmeyi sürdürebilmişlerdir. Bunun dışanda Milli Eğitim Bakanlığı üzerinde büyük oyunlar oynayarak eğitim kurumlarında başladıkları mücadelelerden galip çıkabilmek, üst düzeyde bir kadro oluşturmak için etkin uğraş vermeyi sürdürmüşlerdir. Kurtarılmış mahalleler dışında kurtarılmış ülkücü eğitim kurumları sağlamışlar ve özellikle hemen hemen tüm eğitim enstitüleri egemenlikleri altına geçmiştir..."

"Eğitim kurumlarının ülkücü görüşü etkinlik ve egemenlikleri altına alınması yolundaki çaba ve çalışmalarına ilişkin sayısız örneklerden bir diğeri de Prof. Orhan Türkdoğan'ın değişik tarihlerde Alpaslan Türkeş'e yazmış olduğu mektuplarında görülmektedir.

Teşkilat raporları 4-A klasörünün 49-50 ve 51 dizilerinde yer alan mektuplardan bazı cümleler aşağıya alınmıştır:

"23.11.1970 tarihli mektupdaki "komünist Orhan Cavit Tütengil profesör olabilir. O zaman jüriye solcuları koydurabilir... Diyarbakır'la temas kurdum. Sadi bey ülkücü arkadaşımız Dr. Yılmaz beyin mektubunu takdim edecek. Diğer yerlerden haber bekliyorum. Ankara ve İstanbul için istenen 200 kişilik birliğin yarısını heran Erzurum'dan gönderebilirim. Diğer yarısını da Trabzonun sağlaması gerekir..."

"14.4.1979 tarihli mektubunda da şunlar yer almaktadır.:

"Sola sistemli bir şekilde yüklenmemiz hepimizin cepheden taarruza geçmesiyle mümkün olacaktır. Sanıyorum, bir çok arkadaşlar tehdit edilme ve ölüm endişesiyle sinmiş durumdalar. Komünizm gelirse zaten ölecekler. korkunun ecele faydası yoktur. Bunları yattıkları kış uykusundan uyandırarak cepheye sevk etmenin zamanıdır. Bu da ancak, sizlerin sert bir yazısıyla hepimize görev vermenizle mümkün olabilecektir..."

BAŞKA PARTİLERİN MÜHÜRLERİ

İddianamenin bir başka bölümünde de MHP Genel Merkez binalarında yapılan aramalarda bazı parti, dernek mühürlerinin de bulunduğu kaydedilerek şöyle deniliyor:

"Yakılarak imha edilen belgeler ve mühürler dışında ele geçenler arasında çeşitli ülkücü derneklere ait mühür bulunmasını, Ülkücü derneklerle ilişki ve organik bağı kanıtlaması yönünden özel bölümünde değerlendirmiştik. Bunlar dışında, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, Of, Çaykara, Vakfıkebir, Afşin, Trabzon, Sürmene ilçelerine ait özel mühürlerin ele geçmesi, mücadelelerindeki yasa dışı yol ve yöntemleri belirlemektedir. Ayrıca, Sosyalist Gençler Birliği, İlerici Gençler Derneği, Halkevleri Derneği, CHP İlçe Başkanlığı, CHP Balıkesir Il İdare Kurulu Başkanlığı, Türkiye sosyalist İşçi Partisi Trabzon İl Başkanlığı ve aynı yer Merkez İlçe Başkanlığına ait mühürlerin parti genel merkezinde bulunması yasal parti ve dernekleri güç duruma düşürmek amacına yönelik çalışmalar yaptıkları yolundaki düşüncemizi haklı kılmakta ve kabulümüzün kanıtını oluşturmaktadır..."

MADDİ DURUM VE "TİCARİ" İLİŞKİLER

"... Bu duruma göre: MHP'nin banka ve kasada 3.296.935.77 lira Türk parası ve 1610 Mark dövizi bulunmaktadır..."

Milliyetçi Hareket Partisi ile mali ilişkisi bulunan şirketler iddianamede şöyle sıralanıyor:

"Çelik-İş Anonim Şirketi:

...Mevcut elgeler ve Şirket Genel Müdürlerinden rıza Müftüoğlu'nun ifadelerinden Çelik-İş Anonim Şirketinden 1978-1979 ve 1980 yılllarında MHP ile birlikte Genel Başkan Alpaslan Türkeş×e, Ülkücü dernek ve kişilere paralar aktarıldığı anlaşılmaktadır..."

MHP ve Ülkücü kuruluş ve kişilere Çelik İş A.Ş. tarafından 1978-79 ve 80 yıllarında 3 milyon 252 bin 924 lira verildiğinin de belirtildiği iddianamede, SEDAŞ Basın, Yayın, Dağıtım, Filmcilik, Turizm ve Ticaret A.Ş'nin de MHP ile mali ilişkisi bulunduğu görüşü savunulmaktadır.

MHP'nin mali ilişkisi bulunduğu belirlenen öteki şirketlerin adları şöyle sıralanmaktadır:

TÜMPAŞ Tüketim Maddeleri Üretim Depolama Pazarlama ve Nakliyat A.Ş., Matbaa ve Gazete İşletmeciliği A.Ş., Hergün Gazetecilik A.Ş... İddianamede MHP'nin Almanya'da ve Fransa'daki ülkücü kişi ve kuruluşlarla mali ilişkileri de anlatılıyor.

ALPASLAN TÜRKEŞ'İN MAL VARLIĞI, GELİR VE HARCAMALARI

İddianamede, Alpaslan Türkeş'in Emekli Sandığından 1.1.1975 - 30.9.1980 tarihleri arasında toplam 690.658. TL emekli maaşı, aynı tarihler arasında Milletvekili maaşı olarak toplam 2.110.355.90 TL, aldığının saptandığı belirtilerek, Alpaslan Türkeş'in ifadesinde kendisinin kitapları olduğunu, bunlardan da telif ücreti aldığını beyan ettiği bildirildikten sonra, "Ancak ifadesinde 1.1.1975 - 12.9. 1980 dönemi içerisinde ne miktar yayın geliri elde ettiğini belirtmemiştir." **deniliyor. İddianamenin bu bölümünde Türkeş'in 1975'den 12.9. 1980 tarihine kadar toplam 502 bin 654 lira yayın geliri elde ettiğinin yapılan inceleme sonucu anlaşıldığı**

da açıklanıyor.

Türkeş'in aynı dönem içindeki toplam harcamasının da 19 milyon 861 bin 496 lira olduğunun saptandığı bildirilen iddianamede, MHP Genel Başkanının Kahramanmaraş Olayları avukatları için 700 bin lira ayrıca, gençlere ve hapisteki ülkücülere de toplam 642 bin 750 lira ödediğinin anlaşıldığı anlatılıyor.

"... 12 Eylül 1980 tarihinden sonra gerek MHP binalarının aranmasından ele geçen belgelerin değerlendirilmesi ve sanık anlatımlarına dayanılarak güvenlik güçlerince, gerekse Adana, İzmir, İstanbul illerinde yapılan çalışmalar ve aramalar sonucunda; 20 Adet makinalı tabanca, 4 adet tüfek, 337 adet muhtelif çap ve markada tabanca, 118 adet dinamit lokumu, 19 adet patlamaya hazır bomba, 8003 adet mermi, 177.5 metre saniyeli fitil, 51 adet fünye, 272 adet şarjör, bir adet sustalı çakı, 960 gram barut, 171 adet dinamit kapsülü, 36 adet orjinal mermi çekirdeği, 7630 gram TNT, 880 gram tortil, 810 adet kırmızı fosfor, bir kilogram sodyum nitrat, bir adet boğma zinciri ele geçirilmiştir..."

MHP'NİN İLLEGAL ÇALIŞMALARI

İddianamede, Yaşar Okuyan'a ait çalışma masasında ele geçen "gizlilik, baskı ve ihanet üzerine" başlıklı teksik edilmiş yayında yer alan görüşlere de yer veriliyor:

"... Her ülkücü birgün kendisini de senelerce hapishaneye düşürecek bir tutuklama tehlikesiyle karşılaşabilir. İçeri düştüğünden dolayı kavgası bitmiş sayılmamalıdır... Sosyal faşist terör bizi illegalliğe itmiştir... Evet bugün illegal çalışma, gizli çalışma, bir mecburiyettir; gizli çalışmanın da kuralları vardır. Bunlar tarihteki bütün milliyetçi hareketlerin edindiği tecrübelerle meydana gelmiştir. Bunları bilmek ve tatbik etmekle mükellefiz..."

POLİS HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ

... Polisin elindeyken ne yapmalı? Bilinmesi lâzım gelen ilk şey, polisin iptidai bir mahluk olduğudur, bu mahlûk uşak ruhlu olup, iktidarlara yaranmak için ne lâzımsa yapar. Halihazırda ise, gerek sol görüşlü iktidarın, gerekse iktidara hazırlanan aşırı solun, gerekse içinde bulunan bölücü solun hizmetindedir. Pol-Der ise, tamamen politize ve yaygın bir teşkilât olup, işleri çığırından çıkartmakta berdevamdır. Dolayısıyla, ilk prensibimiz polise itimat etmemektir..."

"... Polise ispiyonluk yapanlara, ele geçirilirlerse, hainlere yapıldığı şekilde ölüm cezası verilmeli ve hatta imkânlar müsait ise, ibrte-i alem için ilanen teşhir edilmelidir. İhanetin bedeli menfaat karşılığı ise, ölümdür. Davaya katılıp geri dönen herkesi vurun, Alpaslan Türkeş-Necdet Sevinç-Ülkücüye notlar. Sh. 26.,) Ayrıca unutulmaması gereken bir nokta var: Mevcut iktidarı devirmeye dönük siyasi karakterli gizli örgütler, güttükleri amaç bakımından daha uzun vadeli, buna karşılık mekân boyunca daha sınırlı, daha güç imkânlar içinde çalışırlar, polis daima peşlerinde, çoğu zaman tepelerindedir. Bu bakımdan sürekli bir çile çekmek zorundadırlar ve çoğu zaman isim değiştirmek zorunda kalırlar..."

HÜKÜMETLER VE ORDU HAKKINDA GÖRÜŞLER

"... 1971 görüşündeki ekonomik kalkınmayı lüzumsuz yere aşan yanlış sosyal gelişmenin neticesi, neye hizmet ettiği anlaşılmayan muhtıra, hatalı yönetilen örfi idarenin aşırı solun keskinleşmesine sebebiyet verişi- ihbar müessesesinin sorumsuzca kullanılışı. 1971 -1977 arası kifayetsiz başvekil, gayrimesul idareciler, rüşvet ve koalisyonlar devri- biri akılsızca (AP), öbürü akıllıca (CHP) memleketi yağmalayıp tarumar eden partilerbütün devletlerin çöküş döneminde görülen yüksek enflasyon, düşük ahlâk, yaygın anarşi 1977-78 bölünmenin satha çıkışı, misliyle tırmanan yarı profesyonel acımasız anarşi, nakit paranın belirli ellerde toplanışı, orta sınıfın mahva sürüklenişi, 1978-1980 tarafların kesin ayrılması, Ordunun aczi, sokak muharebeleri ve MHP'nin iktidara gelişi..."

TERÖR VE ANARŞİNİN DESTEKLENMESİ

Tahsin Ünal tarafından daktilo ile yazılıp imzalanan ve çeşitli önerileri içeren rapora da değinilen iddianamede raporla ilgili olarak şu görüşlere yer veriliyor:

"... Anarşi hızla devam edecektir. İç savaş başlayacaktır. Teşkilâtımıza silâh verilmesini, işi savsaklamaya bırakmadan temin etmeliyiz ve bunda ısrarlı olmalıyız..."

Savcılar, iddianamede bu sözlerin MHP'nin silahlanma eğilimini gösterdiğini vurgulayarak, bazı belgelerden MHP'nin hapishaneden mahkumların kaçışında da etkin olduğunu belirtiyorlar.

KEMAL TÜRKLER'İN VE CEVAT YURDAKUL'UN ÖLDÜRÜLMESİ

MHP ve Ülkücülerin işledikleri cinayetlere de yer veren iddianamede DİSK eski Genel Başkanı Kemal Türkler'in öldürülmesi olayı şöyle anlatılıyor:

"... Sanık Alparslan Türkeş'in DİSK yöneticilerinin yok edilmesi yolunda emrini vermesinden bir-kaç gün sonra, Berker İnanoğlu'nun Mecidiyeköy'deki Dağlılar Ticarethanesinin üstündeki yazıhanesine gelmiş, Berker İnanoğlu da, Türkeş'in emriyle, Yılmaz Durak ve Celal Adan'ı buraya çağırmıştır. Daha önce yazıhaneye gelmiş bulunan Aydın Esi, komünist hareketin kaynağı olduğu söylenen DİSK yöneticilerinin adreslerini tesbit etmiştir. Yazıhaneye gelen Yılma Durak, Celal Adan, Ali Doğan ile Alpaslan Türkeş ve aydın Esi arasında geçen konuşma sonunda Aydın Esi, saptadığı adresleri Celal Adan'a yazdırmıştır. DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler, Celal Adan tarafından hedef seçilmiştir. Buradan ayrıldıktan sonra Kemal Türkler'in öldürülmesi için ülkücü militan arayan Celal Adan, parti binasında daha önceleri eylem yapmak istediğini söyleyen ve Ankara Bahçelievlerde 7 kişinin öldürülmesi olayından aranan Ünal Osmanağaoğlu ile karşılaşmış, Kemal Türkler'in adresinin tesbit edildiğini, Yılma'nın da bundan haberi olduğunu, bu işi yapmalarını söylemiş ve adresi Ünal'a vermiştir..."

İddianamede daha sonra Ünal Osmanağaoğlu (kod adı Yusuf), İsmet Koçak (kod adı Cengiz), Aydın Eryılmaz ve Abdülsamet Karakuş'un 22 Temmuz 1980 günü Kemal Türkler'in evine gittikleri kaydedilerek şöyle devam ediliyor.

"... İsmet Koçak Kemal Türkler'in evinden çıktığını işaretle bildirmiş, plon ve işbölümü uyarınca arabasına binen Kemal Türkler ile koruma polisine Abdülsamet Karakuş, İsmet koçak ve Ünal Osmanağaoğlu birlikte ateş etmişlerdir... Kemal Türkler'in vurularak düştüğünü gören sanıklar, Aydın Eryılmaz'ın direksiyonunda beklediği arabaya binerek uzaklaşmışlar ve gasbedilen arabayı da, şoförüne önceden söyledikleri üzere, Haznedar'a bırakmışlardır..."

MHP hakkındaki askeri savcılık iddianamesinde, CHP Adana İl Başkanı Ahmet Albay'ın öldürülmesi ise şöyle anlatılıyor:

"1980 yılı Nisan içerisinde MHP İl Merkezine giden İrfan Güler'i, partide yönetim kurulu üyesi olan Sezai Durmaz, Tarsus Canavarı olarak bilinen Selahattin Büyüköztekin ile tanıştırarak, avukat Ahmet Albay'ın öldürülmesi gerektiğini, bu işi Selahattin'in yapacağını, İrfan Güler'in ise olayda gözcü olarak bulunacağını söylemiş, bu konuşmadan üç gün kadar sonra 17.4.1980 günü akşam

üzeri partiye giden İrfan Güler ve Selahattin Büyüköztekin'e Sezai Durmaz 7.65 mm. çapında birer tabanca vererek Ahmet Albay'ın erabasının yazıhane önünde bulunduğunu, bu nedenle gidip vurmalarını istemiş.

Bunun üzerine sanıklar saat 19.30 sıralarında maktülün yazıhanesi önüne gelmişler, Ahmet Albay'ın arabasına bindiğini görünce de, Selahattin Büyüköztekin silahıyla arabaya ateş etmeye başlamış, akabinde olay yerinden kaçarken, İrfan'da bulunan silahı da alarak, durumu Sezai Durmaz'a bildirmesini istemiş, bunun üzerine partiye dönen İrfan Güler Sezai Durmaz'a olayı anlatarak işin tamam olduğunu söylemiş, böylece plânlı cinayetlere bir yenisi daha eklenmiştir."

İddianamenin "Eylem-Sanık ilişkileri" başlığını taşıyan bölümünde, MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş, devlet düzenini anayasaya aykırı biçimde değiştirmekle, toplu kıyıma neden olmakla, yasa dışı harcamalar yapmakla, Kemal Türkler ile Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul'un öldürülmelerine ilişkin emri vermekle, şiddet yoluyla cumhuriyetcilik ve demokrasi prensibine aykırı olarak devletin tek kişi tarafından yönetilmesi amacıyla anayasal düzeni değiştirme girişiminde bulunmakla suçlanırken, MHP Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyelerinin suçları özetle şöyle sayılıyor:

"... Siyasi bir partinin yasadan aldığı güce sığınıp, Türkiye ahalisini ülkücü ve komünist diye böldükten sonra, oluşturulan düzenli ve organize silahlı çete ile toplu kıyıma özendiren ve yönlendiren Genel Başkan Alpaslan Türkeş'e her konuda destek olmak, yasa dışı eylemlerin tek merkezden yönetilen sağ kanadının genel karargâhını oluşturmak suretiyle bu suça katılıp sonuca etkin olmuşlardır..."

EYLEMİN YASAL TANIMI

İddianamenin bu bölümünde de şöyle deniliyor:

"... MHP ile yan kuruluşları ülkücü dernekler içinde oluşan silâhlı faşist ve ırkçı çetenin yasa dışı uğraşı ve çabaları nedeniyle, MHP'nin yasal yollar dışında devlete egemen olma özlemi ortaya çıkmaktadır. Parti bir sembol, bir göstermedir. Siyasi parti oluşun sağladığı yararları, kendi çarpık emelleri doğrultusunda değerlendirmiş ve kullanmışlardır. Güçlü Devlet-Güçlü İktidar sloganında olduğu, ayrıca, ödün verilmeyecek lider-doktrin ve teşkilât prensiplerinde belirlendiği gibi, Ülkücü görüşü milli görüş maskesi altında bilinçli ve sistemli eylem uygulama ve davranışlarla devlet görüşü yapmak amaçtır. Seçimle, zaman süreci içinde iktidar olamayacaklarının doğurduğu huzursuzluk, karamsarlık bir ölçüde de telâş içinde, yasal yolları zorlayarak, gerek devlet ve gerekse Türkiye ortamında uygun vasıta oluşturmak, kadrolaşmayı sağlamak, diğer yönden de bu kadrolaşmanın bilinçlenip örgütlenmenin ve silâhlanmanın desteğiyle kısa zamanda etkin ve devlete egemen olabilmek idealleridir...

... Parti ve dernek içi uygulamalarında görülen demokrasiye, yasal güvence altındaki kişi hak ve özgürlüklerine yabancı ve karşı uygulamayı güçlü devlet- güçlü iktidar parolasıyla devlet felsefesi haline getirebilmek en büyük ve tek arzularıdır..."

"... Uygulama isyana değil, toplu kıyıma ilişkindir. Toplu kıyım, ilk bakışta devlet kuvvetlerine karşı bir direniş, isyan niteliğinde görülemez ise de, doktrinde ülkesiyle, milletiyle bir bütün olan Türk halkının birbirine karşı silâhlanarak birbirlerini kırımının geniş boyutlara varan bir çatışma, dolayısıyla gerçekte bir iç savaş olması nedeniyle, devlete karşı olduğu yolunda tarafımızdan da benimsenen görüşler egemendir..."

"... Sol akımın ülkenin ve Türk halkının belirgin özelliklerini ve koşullarını gözetmeksizin, başlattıkları bu mücadeledeki benimsenmeyen tavır ve davranışları, amaçlarındaki çarpıklık, ulusal değer ve inançlara karşı saygısız tavır ve tutumu, gerçekte reaksiyon değil, aksiyon olan Milliyetçi-Ülkücü görüşün yararına olmuş, bazı inanç sahibi kişiler (devrim gelecek din elden gidecek) sermaye çevreleri ise (devrim olacak, herşeyim elimden alınacak) endişesiyle, sağlıksız, bölünmüş, yıkıcı, bölücü ve yıpratıcı sola karşı, denge oluşturabilmek amacıyla manen ve maddeten sağ görüşü milliyetçi düşünce ile besleyip destekleyen ülkücü düşünceye yanışmışlardır..."

"... Yöntem yönünden faşizmin genel stratejisine uygun olarak; kurtarıcı adam imajı yaratılıp, gençliğin bir bölümünü milliyetçi-ülkücü görüş doğrultusunda eğitip yönlendirmek amacıyla etkin propaganda silâhı kullandıkları, tekrarla gençliğin beyinlerini doğruya yabancılaştırarak şartlandırdıkları, bokzurt-üç hilâl gibi sembolleri yoğun biçimde kullandıkları, haber almaya büyük önem verdikleri, büyük kalabalıkları biraraya getirerek görkemli gösteriler düzenledikleri, Türk halkının disiplin ve askerliğe bağlılık ve yatkınlığını gözeterek, şekilciliğe askeri esaslara uygun, davranış ve organizasyonu esas aldıkları görülmektedir.

Bu haliyle Milliyetçi- Ülkücü görüş, ülkemizde yaratılan orijinal ve yeni bir akım olmayıp, yakın tarihte dünyada birkaç kez uygulanan faşist ve nasyonal sosyalist ideolojinin, ülkemizin ve halkımızın dinsel ve etnik özellikleri gözlenerek adaptasyonu, uyarlamasıdır..."

ÇETE VE SAĞ TERÖR

"... Bir sayisi Parti paravanası ardına gizlenen, gerçekten tutucu, bölücü ve acımasız yöntemler izleyen ve uygulayan çete yönünden eleştirilemeyen ve ödün verilmeyen adeta tabular bulunmaktadır. Bunlar, lider, doktrin ve teşkilattır. Birçok yazılarda ve belgelerde liderin Alpaslan Türkeş olduğu, doktrinin 9 ışıkçılık bulunduğu ve teşkilatın ise MHP ile ülkücü derneklerin tümünü kapsadığı açıkça görülmektedir. Bu çete bireyleri için ülkücülük bir maske olup, bu uğraşılar ve ilişki bazı kimseler yönünden gerçekte birer meslek haline dönüşmüştür..."

"... Ülkücü görüşü paylaşan ve Anayasa ilkeleri ile yasaları yok sayan sanıkların, görüşlerini paylaşmayan kişileri komünist olarak niteleyip, bu kişilere karşı giriştikleri eylemlerin yaygınlmaşan ve arzuladıkları şiddet ve yıldırmak amacıyla sistemli ve örgütlü biçimde zor kullanmak anlamına gelen terör yaratmak amacına yönelik olduğu kesindir. Temelde, siyasal ve toplumsal düzen üstüne verilen kavga nedeniyle oluşan sağ terörcü örgütler, siyasal ve toplumsal karşı düşünceyi ya da düzeni ihanet, suç, ve haksızlık sayarak o düzeni ya da düşünceyi ve onun temsilcisi saydıkları kişi, örgüt ve kurumları ortadan kaldırmak isterler. Bu sistemli ve örgütlü yıldırma eylemleri geniş yığınlarda bir otorite boşluğu yaratmak ve bu ortamda boşluğu zor yoluyla doldurarak, kendini devlete ve topluma egemen kılma amacına yöneliktir. Bu amaç için, eğitim, silahlanma, planlama ve örgütlenme aşamalarını geçmiş, artık son unsuru oluşturan eyleme yönelmişlerdir."

"... Parti genel merkez binasında 12 eylül sonrası yapılan aramalarda bazı belgelerin ve mühürlerin yakılarak imha edildiğine ilişkin somut bulgular, çok daha önemli belgelerin yok edildiğini veya saptanamayan yerlere gizlendiğini kesinlikle ortaya koymaktadır. Ele geçen belgelerin kuvveti ve önemi gözetlidiğinde, kaçırılan ve yok edilenlerin niteliği hayli düşündürücü dür ●

EKONOMİ

DIŞ ÖDEME SORUNLARIMIZ VE KONVERTİBİLİTE

- **Paramız konvertibl olduğunda, Merkez Bankasına Türk parası getiren herkes, istediği yabancı paradan istediği kadar alabilecek.**

- **Fakat konvertibilite ile birlikte uygulanacak serbest dış ticaret ve serbest kambiyo düzeninin yaratacağı sarsıntılara ülke ekonomisinin dayanabilmesi için, ekonominin belli bir mali güce ulaşmış, dış ödemeler alanında yaklaşık bir dengenin sağlanmış, fiyat istikrarının gerçekleştirilmiş ve büyük altın ve döviz rezervi biriktirilmiş olması gerekiyor.**

- **Konvertibiliteye geçilmesi için gerekli koşullar açısından bakıldığında, ekonomimizin durumu hiç de elverişli görünmüyor.**

BAŞBAKAN Yardımcısı Turgut Özal, **"Kalkınma İçin Ekonomik İşbirliği Örgütü"** ne üye ülkelerin, 1981 yılında ülkemize yapacakları yardımları açıkladıkları **"Taahhüt Toplantısı"** na katılmak üzere Paris'e giderken verdiği demeçte, **"Türk para sisteminde konvertibiliteye geçişin hazırlıklarını yapıyoruz. Bu uygulamaya geçilebilmesi için tabii, Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanununda da bazı değişiklikler yapmayı planlıyoruz..."** dedi.

Böylece, seslerini daha iyi duyurabilen büyük iş çevrelerinin, dış ticaretten Devlet denetiminin kaldırılması yolundaki isteklerinden sonra, kabiyo denetiminin kaldırılması ve Türk parasına konvertibilite tanınması yolundaki isteklerinin de Hükümetçe benimsendiği anlaşılıyor.

DIŞ TİCARET VE KAMBİYO DENETİMİ KALKACAK

Konvertibilite, en genel biçimiyle, "**Ulusal paranın, hiçbir sınırlamaya ve koşula bağlı olmaksızın yabancı paralara ya da altına çevrilebilmesi olarak**" tanımlanıyor. Bir ülke, parasına konvertibilite tanıdığında, kambiyo ve dış ticaret üzerindeki denetimleri kaldırıyor ve döviz fiyatının oluşmasını, tümüyle serbest piyasa koşullarına bırakıyor. Öylelikle döviz fiyatını, yani kurları, döviz sunu ve istemi belirliyor.

Buna göre, örneğin paramız konvertibil olduğunda, Merkez Bankasına Türk parası getiren herkes, Türk ya da yabancı istediği yabancı paradan, istediği kadar alabilecek.

Bu tür konvertibiliteye tam ya da genel konvertibilite deniyor. Ancak, belli işlemler için, belli ülkeler için, yabancılar için konvertibilete tanınmayan kısmî ya da sınırlı konvertibilite de uygulanabiliyor.

KONVERTİBİLİTE GEÇİŞ İÇİN BELLİ KOŞULLAR GEREKİYOR

Konvertibilite ile birlikte uygulanacak serbest dış ticaret ve serbest kambiyo düzeninin yaratacağı sarsıntılara ülke ekonomisinin dayanabilmesi için, ekonominin belli bir mali ve ekonomik güce ulaşmış, dış ödemeler alanında yaklaşık bir dengenin sağlanmış, fiyat istikrarının gerçekleştirilmiş ve büyük tutarlara varan altın ve döviz rezervi biriktirilmiş olması gerekiyor.

Bu koşulların gerçekleşmiş olması, konvertibl olduğunda aynı zamanda bir uluslararası ödeme aracı konumuna gelecek olan paramıza, uluslararası alanda gerekli güven duygusunun oluşması için de zorunlu. Bir paranın ulusal sınırlar içinde ödeme aracı olarak kabul edilmesi yasa ile sağlanıyor ama uluslararası alanda bu, o paranın öteki paralara çevrilebilirliği konusunda, o paranın bir değer biriktirme ve değer koruma aracı olduğu konusunda gerekli güven duygusunun oluşmasıyla sağlanabiliyor. Ancak bu durumda, ülkeler, uluslararası rezerve olarak bir parayı elerinde tutuyorlar, alacaklarının o para ile ödenmesini kabul ediyorlar.

Bu nedenlerden ötürüdür ki, dünyadaki örnekleri incelendiğinde, ya Amerika Birleşik Devletleri, Batı Almanya, Japonya, İngiltere, Fransa gibi sınaileşmiş ve ekonomik bakımdan güçlü ülkelerin, ya da İsviçre gibi veya bazı petrol dışsatıcısı ülkeler gibi mali bakımdan güçlü devlet paralarının konvertibl olduğu görülüyor.

Konvertibiliteye geçiş için gerekli bu nesnel koşullar açısından bakıldığında, ekonomimizin durumu, bunun için hiç de elverişli görünmüyor.

Sınaileşme yolunda belli bir aşamaya varamadığımız biliniyor.

Dünya ticareti içindeki payımız ise çok küçük.

Bunlar bir yana, dış ödeme açıklarımız yeniden büyüme süreci içine girmiş bulunuyor. 1980 yılında alınan yeni dış borçlar nedeniyle belki belli bir döviz darlığı duyulmadı ama dış ödemeler alanındaki göstergeler, dış ticaret açığının ve cari işlemler açığının büyüdüğünü, yani durumun iyileşmediğini gösteriyor.

TABLO

Türkiye'nin Son Beş Yıllık Dış Ticaret ve Cari İşlemler Açıkları

(Milyon A.B.D Doları)

Yıllar	**Dış Ticaret Açıkları**	**Cari İşlemler açıkları**
1976	-3.169	-2.301
1977	-4.043	-3.385
1978	-2.311	-1.418
1979	-2.808	-1.239
1980	-4.290 (x)	-2.461 (x)

(X) Geçici

Kaynak: T.C. Merkez Bankası, Yıllık Rapor, 1980, S. 130.

İlgililer bile, ekonomimizin ancak dört beş yılda rayına oturacağını sık sık vurguluyarak, bu açıkların kısa sürede kapanması olanağı olmadığını kabul ediyor.

Konvertibiliteye geçiş için gerekli koşullardan biri olan fiyat

istikrarına gelince, Resmi verilere göre, 1980 yılında yüzde yüzü aştığı anlaşılan enflasyon oranının da kısa sürede, parası konvertibl olan gelişmiş ülkelerdeki enflasyon oranı düzeyine düşürülemiyeceği açık. Üstelik enflasyon oranını bu düzeye düşürmek de yetmez, sürekli olarak o düzeyde tutulması gerekir. Ülkemiz koşullarında bunun da sağlanması oldukça güç gözüküyor.

Yine bugünkü dış ödeme koşullarında, bir yandan enaz üç aylık dışalımı finanse edebilecek ve onun yanında anlık bunalımları karşılayacak bir rezerv birikimi sağlamak da olanaksız.

PARAMIZIN DEĞER YİTİRMESİNİN NEREDE DURACAĞI BELLİ OLMAZ

Şimdi, dışalım alanında, kambiyo alanında belli bir denetim olduğu için döviz istemi baskı altında. Buna karşın döviz yine de kıt. Konvertibilitiye geçilince bu baskı kalkacak, döviz istemi artacak. Döviz sunumu aynı ölçüde artmazsa, yani dışsatım, işçi dövizi gelirleri, turizm gelirleri ve öteki gelirlerle ülkemize yönelecek sermaye akımı aynı ölçüde artmazsa, döviz sunumu ile istemi dengeye gelinceye kadar döviz fiyatı yükselecek. Bu süreç içinde, döviz fiyatlarının yükselmesi nedeniyle dışalım daralacak.

Kuşkusuz dışalımımızın da döviz istemin de daralabileceği bir sınır var. Bu sınırda bile döviz sunu-istem dengesi kurulamazsa, döviz fiyatı yükselmesini, paramız da değer yitirmesini sürdürecek. Bunun nereye dek gideceğini kestirmek güç, hatta olanaksız.

EKONOMİ OLUMSUZ ETKİLENECEK

Dışalımın daralması, üretimi, yatırımı, ulusal geliri, çalışma düzeyini olumsuz etkiler.

Dışalım serbest bırakılınca, belli ölçüde gümrük duvarları ile korunmuş olsa bile sanayiimizin büyük bir bölümü güç durumda kalabilir. Üstelik, dışalımı tümüyle kâr belirliyeceğinden, ekonominin ve ülkenin gereksinmesi ilona daha az karlı mallar yerine, dengesiz gelir dağılımının belirlediği lükse dönük istem yapısı nedeniyle, lüks mallar, kârlı mallar dıştan alınır.

Paramızın sürekli değer yitirmesi, enflasyonist baskıları sürdürür. Öylelikle ülkemiz, bugünlerde uluslararası alanda çok sözü edilen **"Enflasyon kısır döngüsü"** nedönü şebilir.

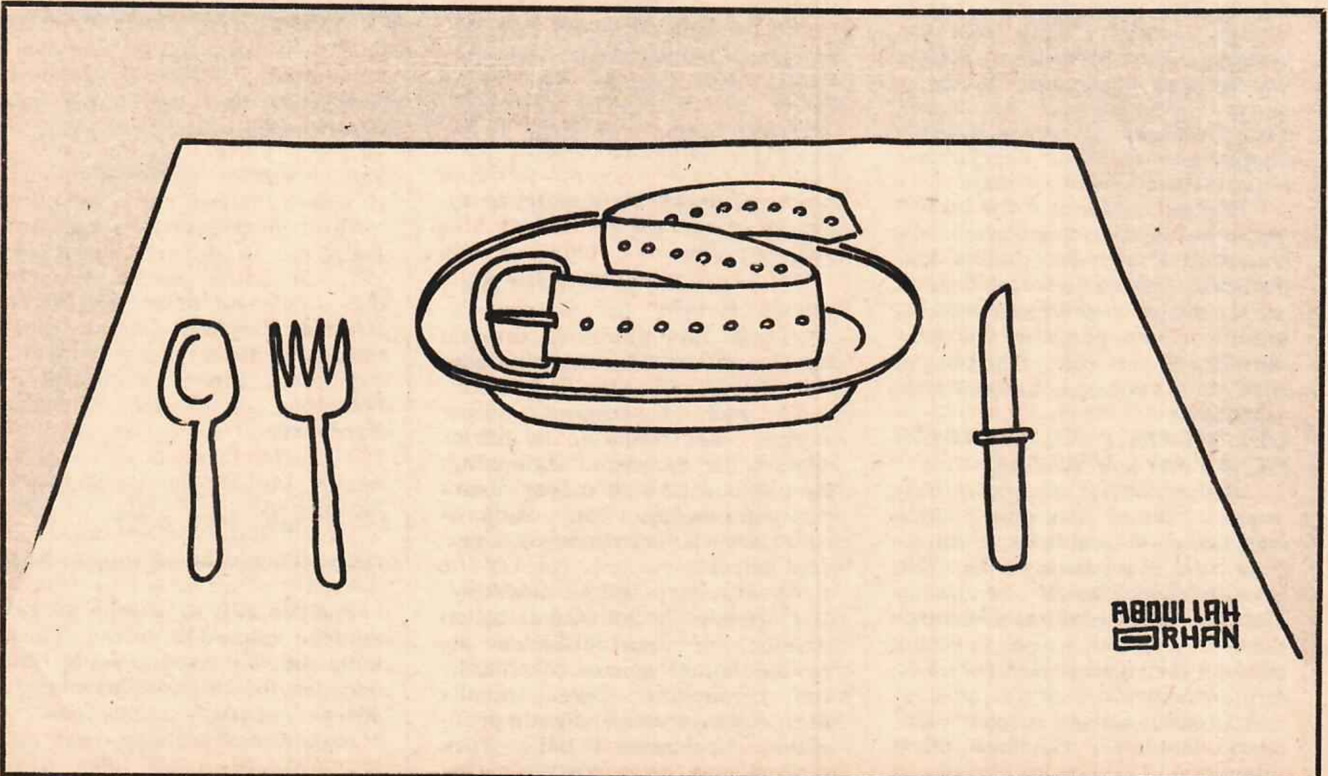
Böylece, ekonomimiz daralırken, işsizlik artarken, enflasyon sürerken, birçok sanayiimiz kapılarını kapatmak zorunda kalırken, piyasalar belli gelir gruplarının tüketebileceği lüks mallarla dolup taşarken, konvertibiliteye geçiş için sistemli bir kampanya sürdürmekte olan belli çevreler mutlaka büyür, mutlaka gelişir. Ama önemli olan ulusca büyümemiz ve gelişmemizdir. Temel olan ülkenin ve toplumun çıkarlarıdır. Bu anlayışın egemen olacağı yolundaki umutlarımızı koruyoruz.

Döviz gereksinmemizi hala büyük ölçüde dış yardımlarla sağlamaya çalıştığımız bir dönemde, sonuçları iyece hesaplanmadan, konvertibiliteye geçme kararının alınmayacağını, hatta bu yönde beklentiler uyandırılmıyacağını umuyoruz. ●

Bankaların sattığı mevduat sertifikası toplamı 48.5 milyar liraya ulaştı

Bankaların sattığı mevduat sertifikası miktarı Nisan ayı ortalarında 48 milyar 500 milyon liraya yükseldi.

Merkez Bankası tarafından derlenen bilgilere göre, mevduat sertifikalarının 9 milyar 400 milyon liralık bölümünü kamu mevduat bankaları, 35 milyar 200 milyon liralık bölümünü sekiz özel banka, iki milyar 100 milyon liralık bölümünü öteki özel bankalar ve 1 milyar 900 milyon liralık bölümünü de yabancı mevduat bankaları sattılar.

OECD YARDIM PROGRAMI. BU PARA KİME, NASIL YETER...

● Yardımdaki azalma, öncelikle, Turgut Özal'ın kişiliği etrafında yaratılan "gereken dış yardımı bulur." efsanesini çökertebilecek nitelikteydi. Dış yardımların Turgut Özal'a bağlı değil, Türkiye'ye verildiğinin düşünülmeye başlanmasındaki, Türk ekonomisinin gelecekteki yönetimi bakımından değişik seçenekleri gündeme getirebilirdi...

OECD Genel Sekreteri Emile Van Lennep, "Federal Almanya'nın tutumu hayal kırıklığı yarattı" derken, Türk ekonomisinin yönetiminden sorumlu Başbakan Yardımcısı Turgut Özal, "Almanlar verdikleri sözlerinden döndüler. Matthöfer bizzat bana ABD ile aynı parayı vereceğiz demişti" şeklinde konuşuyordu.

Lennep ve Özal'ın Federal Almanya'yı hedef alan bu suçlamaları, bu yılki OECD yardım programının 937,5 milyon dolarda takılmasından kaynaklanmıştı. Gerçekten 460 milyon Mark ile sınırlandırılan bu yılki Alman katkısı, geçen yıla göre 100 milyon Mark'lık bir azalma gösteriyordu. Ayrıca, Mark'ın ABD Doları karşısında uğradığı kayıp da dikkate alınıyordu. Böylece, geçen yıl 295 milyon doları güçlükle aşan bir düzeye inmiş oluyordu.

Alman ve ABD yardımları arasında önceki yıllarda kurulan dengenin bozulması sonucu da getiren bu azalma nereden kaynaklanıyordu? Bir iddiaya göre, geçtiğimiz üç yıl içinde Türkiye'yi kendi ilgi alanı içinde kabul ederek doğrudan sorumluluk üstlenen Federal Almanya'nın yerini ABD almaktaydı. Olayı yalnızca kendi yapısı içinde değerlendiren genel kanıya göre ise, Almanya'da iktidarı sırtlayan SPDüyelerinin hükümet üzerindeki baskıları bu sonucu doğurmuştu. Son haftalarda, giderek artan sayıda SPD üyesi parlamenter, Türkiye'de demokrasinin ve siyasal yaşamın askıya alınmış olmasını gerekçe göstererek, bu durumun yardımı etkileyeceğinden söz ettikleri gözleniyordu.

Nitekim, Federal Almanya Dışişleri Bakanlığı, Türkiye'deki askeri yönetimin "**KİT'lerin güven ve onayına sahip olduğuna**" değinen bir rapor hazırlayarak bunu Strasbourg'daki Avrupa Parlamentosu'nun Federal Alman üyelerine dağıtmasının yarattığı tepki bu konudaki son somut örnekti. SPD'den Gerd Walker, rapor için "**Türkiye'ye yardımın sürdürülmesi için hazırlanmış bir bahane olduğunu**" kaydediyor ve tutumlarını değiştirmeyeceklerini söylüyordu.

Van Lennep, bu gibi siyasal gerekçelere itibar etmiyor ve "Almanların yardım miktarını az tutmaları siyasi değil, ekonomiktir" diyordu. Van Lennep'e göre, yardımın azalmasına Alman ekonomisinin içinde bulunduğu güçlükler dışında bir neden aramak gereksizdi.

Turgut Özal'ın ise oldukça sinirli olduğu gözleniyordu. Özal, bu konuda kendisine soru yönelten gazetecileri şöyle tersliyordu:

"**Bir çok ülke yardım paylarını artırır. diğerleri aynı düzeyde tutarken, yardımını azaltan tek ülke Federal Almanya oldu. Bunun siyasi nedeni olup olmadığını gidin Almanlara sorun.**"

Türk Başbakan Yardımcısı Özal, sinirlenmekte kendisine göre oldukça haklıydı. OECD ülkelerinden bu yıl için başlangıçta 2 milyar dolar istemiş, daha sonra Körfez ülkelerinden de yardım sağlanacağı umuduyla 1,25-1,50 milyar dolara razı olunmuştu. Son dakikaya kadar umutlar bu yöndeydi. Umudun gerçekleşmemesi, beraberinde ciddi sorunlar getirecek nitelikteydi. Öncelikle, Turgut Özal'ın kişiliği etrafında yaratılan "**Gereken dış yardımı bulur**" efsanesi çökebilirdi. Dış yardımların Turgut Özal'a değil, Türkiye'ye verildiğinin düşünülmeye başlanması dahi, Türk ekonomisinin gelecekteki yönetimi bakımından değişik seçenekleri gündeme getirebilirdi.

Belki de bu nedenle, Turgut Özal, kendisini frenleme gereği duyarak, "**Dünyanın bugünkü koşullarında daha iyisi elde edilemezdi**" diyor ve ekliyordu: "**Bu para bize yeter. dış yardım programının yüzde 95'i sağlanmıştır.**" Gerçekte ise, katkılarını daha sonra açıklayacak ülkelerle en çok 1 milyar dolara yükselebilecek OECD yardımından sonra Türkiye'nin dış finansman gereksinimi 1,5 milyar dolara iniyordu. Turgut Özal, bunun en azından yarısını, Mayıs ayının ikinci yarısında Körfez ülkelerine yapacağı büyük geziden sağlayacağını umuyordu.

BAŞKA SORUNLAR

Bu yılki OECD yardımıyla ilgili tek sorun Federal Almanya ile ilgili değildi. Avusturya, İsveç ve İsviçre, yardım programına katılacaklarını belirtmelerine karşın, kendi idari ve teknik sorunları nedeniyle katkı tutarlarını henüz açıklamamışlardı. Geçmiş yıllarda katkıları bir, iki milyon dolarla sınırlı kalan Finlandiya ve Lüksemburg ise bu yıl programın dışında kalıyorlardı.

Ayrıca, OECD yardımına geçen yıl 100 milyon dolarlık özel fon ile katılan AET'den de bu yıl ses yoktu. AET yardımının eksikliğinde, Türkiye'ye demokrasiye dönüş için iki ay süre tanıyan, aksi takdirde AET-Türkiye ilişkilerini dondurmaktan söz eden Avrupa parlamentosunun kararının dolaylı bir etkisi olduğu düşünülebilirdi.

Yardım programıyla ilgili asıl önemli sorun, İtalya ve Japon kredilerinden kaynaklanabilirdi. Türkiye'ye karşı oldukça cömert görünen bu iki ülke, bu yılki yardımın yüzde 24'ünü üstlenmişlerdi. Ancak, gerek İtalya'nın, gerekse Japonya'nın taahhütleri birtürlü gerçekleşmeyen cinstendi. İtalya'nın 40 milyon dolarlık 1979 yılı taahhüdüne işlerlik kazandırdığı söylenen anlaşma, Merkez Bankası Başkanı Osman Şıklar tarafından henüz kısa bir süre önce yapılmıştı. Japon kredilerinin bir bölümüne de, ancak Başbakan Yardımcısı Turgut Özal'ın Şubat 1981'deki ünlü Japonya seferi sonunda bir ölçüde hareket sağlanabilmişti.

Yardımların kullanımındaki gecikme, Paris'deki son toplantıda da dile getirilmiş, ancak, 1979 yılından **kalma 226 milyon dolarlık** ve 1980 **yılından kalma** 412 milyon dolarlık **kullanılmayan** kredilerin de biran **önce işlerlik kazandırılmasına çalışılacak**" yolundaki yuvarlak bir sözcüğün telaffuzundan öteye gidilememişti. Bu arada Japon kredi-

sinin koşullarında da, "**İyileşme**" sağlandığından söz edilmekteydi.

Bugünden belirlenen yarının bir başka sorunu da ABD yardımıyla ilgiliydi. Öncelikle, ABD yardımının Exim-Bank aracılığıyla sağlanacak bölümü, daha önce 95 milyon dolar olarak açıklandığı halde, 50 milyon dolara düşürülmüştü. Paris'de, 200 milyon doları hibe biçiminde olmak üzere verileceği açıklanan 300 milyon dolarlık bölümün ise, Bütçe Kanunu'nda yer alması ABD temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komitesi Alt Komisyonu'nda reddedilmişti. Ancak yardım Senato'nun ilgili komitesinden geçmişti.

Temsilciler Meclisi ve Senato'nun komiteleri, 400 milyon dolarlık askeri yardım konusunda farklı kararlar almışlardı. Temsilciler Meclisi askeri yardımın 62.5 milyon dolarlık bölümünün, Senato ise 125 milyon dolarlık bölümünün hibe biçiminde verilmesini öngörmüştü.

Temsilciler Meclisi Komitesi'nin, "**Türkiye'nin Kıbrıs görüşmelerinde yavaş davrandığı**" gerekçesine dayandırılan olumsuz tutumunun, ABD yardımını tehlikeye düşürebileceği yolundaki endişeler, Türk yetkililerince "**Yersiz**" olarak niteleniyor. Ortada yalnızca çelişkili bir durum olduğunu belirten Türk yetkilileri, önümüzdeki günlerde, her iki meclisten eşit sayıda üyenin katılacağı Konferans Komitesi'nin toplanıp bir sonuca varacağını söylüyorlardı.

YARDIM PROGRAMININ ABD DOLARI CİNSİNDEN SON ÜÇ YILDAKİ GELİŞİMİ İSE ŞÖYLE:

OECD Ülkelerinin Yardımları (Milyon Dolar)

Ülke	**1981 (X)**	**1980**	**1979**
Birleşik Amerika	350.0	295.0	248.0
Federal Almanya	204.0	295.0	200.0
Fransa	78.5	100.0	70.0
Belçika	8.5	10.0	75.0
Lüksemburg	Katılmıyor	1.0	—
İngiltere	32.0	33.0	30.0
İsveç	Sonra açıklayacak	10.0	10.0
İsviçre	Sonra açıklayacak	37,5	30.0
Hollanda	17.0	21.5	20.0
Norveç	9.0	10.0	71.0
Avusturya	Sonra açıklayacak	15.0	35.0
Danimarka	3.5	5.0	5.0
Finlandiya	Katılmıyor	3.5	2.0
İtalya	115.0	115.0	40.0
Kanada	10.0	10.0	12.0
İspanya	—	—	5.0
Japonya	110.0	100.0	70.0
AET	—	100.0	—
TOPLAM	937.5	1.161.5	923.0

(X) 7 MAYIS 1981 GÜNLÜ KURLARA GÖRE HESAPLANMIŞTIR.

DIŞ SORUNLAR

POLONYA'DA NELER OLUYOR?

AHMET ERDOĞDU

ANAYASA MAHKEMESİ EMEKLİ ÜYESİ

- **Polonya'da işçi kesimi, halkın öncüsü olarak demokrasiye ulaşmanın, bağımsızlık çabasının fitilini ateşlemiştir.**
- **Polonya halkı artık ulusal egemenliğin daha çok gerçeklik kazanmasını, içişlerine dışarıdan müdahalelerin sona ermesini istiyor.**
- **Özgürlükçü demokrasiyi yolundan saptıranlar, saptırma eğiliminde olanlar Polonya olaylarından ders almalıdırlar.**

POLONYA'da bir depreşme, bir kıpırdanma var. Polonyada neler oluyor? Bir silkinme başlangıcı, uyanmaya başlamanın debelenmesi, çırpınışı örneği bir davranış bu. Yalama olmuş bir çıkrık doğru dürüst iplik saramaz artık. Kırılmış, parmakları dağılmış çıkrığa onarım da para etmez. Tekerleri kırılmış araba yol alır mı?

Polonyada işçiler, için için kızışmış ta yanmamış bir ocağın odunlarını tutuşturuyorlar, ocağı parlatma çabasındalar. Ne istiyorlar? Toplumdaki dirlik ve düzeni bozmak mı, kargaşa çıkarmak mı amaçları? Eğer öyle ise kargaşadan, yıldırmadan ne elde edecekler? Bugün bütün dünyanın düşüncelerini kurcalayan sorular bunlar. Yalnız her düşünenin kafasında yerleşen bulgu da şu: Polanyada işçi kesimi, halkın öncüsü olarak demokrasiye ulaşmanın, bağımsızlık çabasının fitilini ateşlemiştir. Polonya halkı, boyunduruk altında yaşamak istemiyor artık.

Polonya İşçi Dayanışma Sendikası bağımsızlığın, demokrasiyi elde etmenin ortamını oluşturuyor. Ulusal bir ülkünün dipten gelen kükreyişini, kavgasını özümsüyor.

OLAYLARIN GELİŞİMİ

19 Mart 1981 perşembe günü Polonya'nın Bydgoszcz (Eski adı Bromberg) kentinde Dayanışma Sendikası bölge temsilcileri, Belediye Meclisi üyeleri ve çiftçi temsilcileri, Belediye Meclisi salonunda toplantı yapacaklardı. Toplantının

amacı, köylülerin kurmak istedikleri Tarım-Dayanışmasının kimi sorunlarının tartışılması ve bir sonuca bağlanması idi. Baydgoszcz kenti çiftçi hareketlerinin yoğun olduğu ve Varşova ile Danzig arasında küçük bir yerleşme yeri idi. Tam konuşmaya başlandığı sırada salonun yan kapılarından ellerinde coplar ve sopalarla 200 sayıda polis gelerek salondakilere saldırdılar. Sendikacılar ve çiftçiler bir araya gelip kol kola girmiş ve saldırıya karşı birleşerek kümelenmiş ve Polonyanın (Eğer Polonya bir gün....) diye başlıyan ulusal marşını söyliyerek direnişe geçmişlerdi. Polisler, coplar ve sopalarla toplantıya katılanları dövmüş, yaralamış ve yerlerde sürüklemişler ve saldırı Belediye yapısının çevresinde de bir süre sürdükten sonra polisler birdenbire ortadan yok oluvermişlerdi. Oysa daha önce Polonya Hükümeti ile Dayanışma Sendikası arasında Danzig Anlaşması imzalanmış bulunuyordu. Saldırıda Dayanışma Sendikasının bölge başkanı, çiftçilerin önderleri ağır yaralanmışlar ve hastanelere kaldırılmışlardı. Bu olay çarçabuk Polonyanın her yerinde duyulmuş ve tüm Polonyalıların yüreğindeki ulusal coşkuyu ateşlemişti.

Bu olayın doğal bir sonucu olarak Dayanışma Sendikası 24 Mart gecesi toplandı. Genç işçi temsilcilerinden oluşan bir çoğunluk, 19 Mart olayına sert bir tepki olarak hemen genel bir işbırakımına (grev) gidilmesini istediler. Tartışmalar kızıştı. On milyon üyeli Dayanışma Sendikası, başkanları Walesa'nın basamaklı tepki önerisini sonunda benimsedi. Sendika çok sert geçen tartışmalardan şimdilik yarım günlük bir uyarı işbırakımı yapılmasına ve genel işbırakımı konusunun hükümetle yapılacak görüşmeler sonunda yeniden ele alınmasına karar verdi.

YÖNETİMİN TUTUMU

Bydgoszcz kentindeki olayı düzenliyen suçlular daha belli olmamıştı. Hükümet bir soruşturma açmışsa da nedense suçlular ve saldırıyı düzenliyenler saptanamamıştı. Öte yandan bu sıralarda da Rus tankları Soyuz 81 savaş oyunu uygulaması nedeniyle Polonya topraklarında dolaşıyordu.

Dayanışma Sendikasının Polonya için çok önem taşıyan 24 Mart gecesi vereceği kararı tüm Polonya halkı yanında Kremlin ve Beyazsaray da izliyordu.

Dahası var. Soyuz 81 uygulaması için Polonyada bulunan iki Rus generali o gece uyumamışlar, Moskava ve Polonya hükümeti ile bağlantılı olarak beklemişlerdi.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi 26. Kongresine katılan Polonya Komünist Partisi Genel Sekreteri Kaniaburadaki konuşmasında Sovyetler Birliği ile öteki sosyalist ülkelerin, Polonyalıların iç işlerine karışmamaları gerektiğini kapalı biçimde açıklarken Sovyetler Birliği yetkilisi de bir gece ansızın gelebiliriz, demeğe gelen konuşmalar yapıyordu. Soyuz 81 uygulamasının başladığı gün Varşova'nın en büyük alanında bir yapının üstüne kocaman bir bez asılmış idi. Bu beze Polonyanın haritası çizilmiş ve altına da iri harflarle: **"Dikkat yeni inşaat-girmek yasaktır"**, tümcesi yazılmıştı.

Bütün bu olaylar dizisi Polonya halkının ulusal çabasının amacını açıklıyordu. Polonya halkı artık Moskova'nın uydusu olmak istemiyor. Bağımsızlık, özgürlük ve demokrasi için yola çıkacağını vurguluyordu.

POLONYA OLAYLARININ AMACI

Polonyadaki son olayların başlangıcı daha gerilerde 1980 yılının Ağustos ayına dayanır. Ağustos ayındanberi Polonyadaki kaynaşmanın gerçek nedeni başlıca iki ülküden kaynaklanıyor.

Birincisi, ulusal bağımsızlık ve özgürlük kavgası. Başlangıçta Polonyada gemi yapımı yuvalarında çalışan işçilerin bugünkü yönetim biçimine karşı örgütledikleri muhalefet ortamında bu ulusal amaçlar oluşturulmağa, pekiştirilmeye başlanmıştır.

Açık görünüm şu idi: Polonya halkı artık ulusal egemenliğin daha çok gerçeklik kazanmasını, içerilerine dışardan müdahalelerin sona ermesini istiyor. Anayurt toprağının tavlanmasından, kafalardaki özlem, tanyerinin ağaran çizgisinde güneşi görmenin coşkusundan güç alıyor. Ulus, kendi özgür iradesini kullanarak yasama, yürütme ve bağımsız yargıyı kurmak için hazırlanıyor.

İkincisi, Polonya demokrasiyi ülkesinde kurmak uygulamak, yaşatmak istiyor. Çünkü Polonya halkı yıllar yılı, özgürlüğe özlem duymuş bunun çilesini çekmiştir. Polonya halkı kendi kendini yönetmek, herkesin hakkını ve özgürlüğünü bir tutan, çıkarların hakça uzlaşmasını ve dengesini sağlıyan bir yönetime, demokrasiye kavuşmak amacındadır. Tepeden gelme, yukarıdan inme ve bir zümre diktasını sürdürmeğe yönelik yönetimin çürümüşlüğünü çöpe atmaya uğraşıyor.

İnsanlık tarihinde devrimlerin çile çekmeden yukardan inmelerle oldu bittilere getirilmesi pek uzun ömürlü olmamıştır. Oysa gücünü halktan alan, ulusun iradesine yaslanan devrimler hem çarpıcı hem de köklü ve dayanıklı olarak süregelmiştir. Amerika Birleşik Devletleri halkının 1773-1776, imparatora, krala karşı cumhuriyeti kurmak için Fransız halkının 1848-1870 yılları devrimleri ve daha dün İran'da demokrasi için Şahı deviren halk ayaklanmaları yukarıdan değil dipten gelen devrimlerdir. Bugün Polonya'da görünen de budur.

DEMOKRASİ KAVRAMI VE DİLİMLERİNİN ÖNEMİ

Demokrasi öğelerinin, demokrasiyi oluşturan kavram dilimlerinin önemlilerinden birisi de işçi ve sendikal hakların toplumda, türede (hukukta), yasalarda yer alması olgusudur. İşveren ve işçi haklarının karşılıklı ve dengeli biçimde yürütülmesi usta bir yönetimin becerisidir. İşçi haklarının tanınmasına, sömürüye ve yalnız işverenin kesesinin kabarmasına yönelik uygulamalar ne denli sakat ise işçi haklarının kullanılmasındaki aşırılık ve üretimin düşmesine ve durmasına dönük yanlış işbırakımları da o aşamada bozuktur. Bu karşılıklı denge, demokrasinin haklar halkasında bütünlenen bir zinciri oluşturur. Halkalar koptu mu, zincir ortadan kalkar. Oysa, amaç bu zinciri sım sıkı sağlamlaştırmak ve elde tutmaktır.

Polonya'daki Bydgoszcz kendi olayı toplumdaki gerilimlerin, özgürlük ve bağımsızlığa, demokrasiye özlem birikimlerinin çatırtısıdır. Dünyanın her yerinde sendikalar, işçilerin, işverenlerin ortaklaşa ekonomik, toplumsal ve ekisel (kültürel) çıkarlarını korumak ve geliştirmek için kurdukları uğraş örgütüdür. Bunlar doğrudan doğruya siyasa ile uğraşmazlar ve bir siyasal partinin uydusu olamazlar, parti adına çalışmazlar. Fakat siyasetten etkilenir ve siyaseti etkilerler. Polonyadaki örnek, ekonomik vehele toplumsal ve ekinsel çıkarların korunması için su yüzüne çıkan hakların alınması, elde edilmesi savaşıdır. Bir yerde yönetimin başındaki yetkililer bir üretim kaynağına, bir fabrikaya, bir işyerine üretim için gerekli işçi sayısından çok ve bir kaç kat partizanlarını sokar ve orada da bu yüzden üretim eksilirse, buradaki bozukluk işçiden ve sendikadan değil görevini kötüye kullanan yöneticilerden kaynaklanır. Bir yerde iş başında görülmeyen ve yalnız ay başlarında para almak için iş yerine gelen ve işçi olarak gösterilen partizanlar yüzünden üretim düşmüşse suç ne işçide ne de sendikadadır. Suçu sendikaya

bağlı işçilerin üstüne yıkıverme alışkanlığı her yerde başarısız yöneticilerden filizlenmiştir. Kaldı ki sendikalar ve sendika birliklerinin yönetim ve işleyişleri, tüzükleri demokratik ilkelere göre düzenlenmek gerekir.

Almanya'da yayımlanan Das Bild Gazetesi ve bir Polonya gazetesi, Polonya Dayanışma Sendikası başkan yardımcısı Wiazda'nın işçi olayları üzerine şöyle konuştuğunu yazdılar: **"Polonyada demokrasinin yerleşmesi yalnızca çok partili bir düzene geçişle olabilir.**

Bütün bu olgular Polonya işçilerinin günün en uygunsuz koşullarına karşın bağımsızlığa, egemenliğe ve özgürlüğe ve özet olarak özgürlükçü demokrasiye açılış özlemi içinde olduklarını açıkça göstermektedir. Özgürlükçü demokrasiyi yolundan saptıranlar, saptırma eğiliminde olanlar Polonya olaylarından ders almalıdırlar. ●

TARIM

SÜT ALIM FİYATLARI DÜŞÜRÜLDÜ, ÜRETİCİ TEDİRGİN VE GÜÇ DURUMDA

● **Beklenenin de üzerinde bir düzeye ulaşan anormal girdi fiyatları karşısında, artan maliyete rağmen, Süt Endüstrisi Kurumu'nca, üreticinin elinden düşük fiyatla süt alınmasının haklı bir dayanağı olması gerekir.**

● **Türkiye'de süt endüstrisi'nin geliştirilmesinde sadece kurumun karlılığına önem verilerek hiçbir önemli sonuca varmak mümkün değildir. Önemli olan, üretim ve tüketimi artıracak yöntemlerle süt endüstrisinin bünyesel ve örgütsel sisteminde yeni düzenlemeleri yapmaktadır.**

BİR süre önce, süt ve süt mamullerine yüzde 10-35 arasında zam yapan Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu, bu kez üreticiden almakta olduğu sütün kilosunu da yüzde 25 oranında düşürmüş bulunmaktadır.

KİT'leri kurtarma projesi'ne göre alınmış olduğu sanılan söz konusu kararlarla, Türkiye Süt Endüstrisi Kurumunun nasıl kurtarılacağı bilinmemekle beraber, üretici, süt fiatlarının 26 liradan 19 liraya düşürülmesiyle son derece güç durumda kalmış bulunmaktadır.

Bir devlet kuruluşu olan TSEK'nunun, üreticiden aldığı sütün kilosunda yedi lira gibi büyük bir indirim yapmasına karşın, Hara ve Devlet üretme çiftliklerinden üreticiye satılan kültür ırkı damızlık inek fiatları, 1979 yılına göre yüzde 200 oranında artırılarak 1981'de 120 bin liraya yükseltilmiş bulunmaktadır. Yine Devlete ait yem fabrikalarında üretilen süt yeminin kilosunda meydana gelen artış oranı yüzde 200'ü bulmuştur.

Uygulanmakta olan serbest piyasa ekonomisi düzeninde, beklenenin de, üzerinde bir düzeye ulaşan bu anormal girdi fiatları karşısında artan mailyete rağmen, Kurumca, üreticinin elinden düşük fiatla süt alınmasının hakli bir dayanağının bulunması mümkün görülmemektedir.

Aslında, yıllık süt işleme kapasitesi ancak yüzde 27'i bulan ve birçok fabrikasında da yüzde 5-10 kapasite ile çalışan Kurumun, bundan böyle fabrikalarını tümüyle kapatması veya bazılarını özel sektöre devretmesi beklenmelidir.

KURUMUN GÖREVİ

Oysa, Türkiye Süt Endüstrisi'nin kuruluş gerekçesi ve amacı, **"Müstahsilin istihsal ettiği sütü işlemek ve değerlendirmek, özel sektörü teşvik etmek ve ona önderlik etmek ve fiilen öğretmek maksadıyla memleketin stratejik bölgelerinde örnek tesisler kurmak ve işletmek suretiyle Türkiye'de Süt Endüstrisinin gelişmesini sağlamaktadır."**

Bugünkü politikasıyla, kuruluş amacının tersine bir uygulamaya yönelen Kurum, ürününü değer fiatıyla satma olanağını ve Devletin desteğini bulamayan üreticinin, karşı karşıya kaldığı rizikoyla ve duyduğu tedirginlikle hayvanlarının bir bölümünü elden çıkarmasıyla üretimin düşmesine de neden olabilir.

Sütün pazarlamasında en düşük pay üreticiye düşmektedir.

Üretim-Tüketim aşamalarında en külfetli görevi yüklenen gerçek üretici bugün sütünü maliyet fiatına bile değerlendirememenin acısını çekmektedir.

Üriteciden 15-20 TL. arasında alınan süt tüketiciye 50-60 TL. arasında satılmakta ve mevcut pazarlama sisteminde üreticiye 1/3 pay düşmektedir.

KURUMA KESİNLİKLE YÖN VERİLMELİDİR

Üreticinin güçsüzlügü, kredi kaynaklarının yetersizliği, gereksiz bürokratik formaliteler nedeniyle, üretici, istemese de mendıralara, aracılara bağlanmakta ve önceden alınan avans ve yapılan anlaşmalarla bu bağlantı iyice pekiştirilmektedir.

Kuruluşundan bu yana, çoğu zaman süt üreticisini etkili bir biçimde destekleyemeyen Süt Endüstrisi Kurumu, güvenli ve tutarlı bir destekleme politikası oluşturamadığından, üretici ve tüketici çoğunluğunun aleyhine olarak birçok fırsat düşkünlerine uygun olanak ve zemin hazırlamıştır.

"Milyonlarca lira zarar eden, Devletçe verilen sermayesini tüketen Kuruma, kesinlikle bir yön verilmelidir. Ama bunun yolu üreticinin iflası olmamalıdır.

Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu'nun yurdumuzun çeşitlı bölgelerinde kurup işletmeye açtığı 32 fabrikanın toplam kapasitesı 271 bin ton/yılı bulmuş olmasına karşın 1980 yılında yüzde 27 kapisate ile çalışarak ancak 72 bin ton çiğ süt işleyebilmiştir.

Bazı fabrikaların, süt endüstrisinin geliştirilmesi yönünden stratejik durumda olmayan bölgelerde kurulması, kapasite kullanım oranının son derece düşük olmasına bir gerekçe olarak gösterilebilir. Bunun bir ölçüde haklı bir yanıda olabilir. Ancak, Kars gibi süt üretim potansiyeli yüksek olan bir ilimizde, 21600 ton/yıl süt işleme kapasitesine karşın, işlenen sütün 8.625 ton olması, yine 6000 ton/yıl kapasiteli Ağrı Süt Fabrikasında yılda ancak 346 ton sütün işlenebilmesi Kurumun yanlış bir politika uyguladığını açıkca ortaya koymaktadır.

Yönetimde görülen aksaklıklar ve kusurlar nedeniyle bazı fabrikalarda elde edilen peynirler uygun koşullarda saklanamadığından bozulmuş, bunların bir kısmı toprağa gömülerek imha edilmiş, bir kısmı da hayvan yemi olarak Yem Sanayiine devredilmiştir.

Türkiye Süt Endüstrisi Kurumunda, yöneticisinden işçisine kadar her kademedeki personelin niteliklerine göre göreve alınıp çalıştırıldıklarını söylemek de mümkün değildir.

Oysa, ülkemizde süt teknolojisi alanında nitelik ve nicelik yönünden yetişmiş her düzeyde personel bulunmaktadır.

Milyarlarca liraya kurulmuş olan bu tesislerin sorumluluğu, sözkonusu yetişmiş personele verildiği zaman, bir Devlet Sektörü olan Kurumun, halk kamu oyunda kötü bir örnek olmaktan kısa zamanda kurtarılması mümkündür.

Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu, bugünkü kötü durumdan kurtarılmalıdır, ama bunun yolu, üreticinin elinden, sütü maliyetinin de altında bir fiatla satın alarak, onun iflası pahasına olmamalıdır.

Öncelikle yapılması gereken iş; üretilen sütü uygun fiatla, rasyonel çalışmayan bu fabrikalara aktarmanın yollarını araştırıp bulmak olmalıdır.

Bütün ileri ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de süt konusunun sağlık ve ekonomik yönlerden bir Devlet hizmeti olarak ele alınması zorunludur.

ABD, İngiletere, Hollanda, Danimarka gibi gelişmiş ülkelerde bile süt fiatları, gerek üretici gerekse tüketici çıkarları gözönünde tutularak devletçe desteklenmektedir. Devlet, üreticilerine, uyguladığı destekleme programları çerçevesinde gerekli görülen her türlü katkı ve yardımı yapmaktadır. Destekleme fiatlarını, ilgili kuruluşlarla, üreticiler birlikte saptamaktadırlar. Fiat hareketleri büyük ölçüde iniş ve çıkışlar göstermediği gibi, hiçbir kesim için zararlı veya sömürücüde olmamaktadır.

Ekonomik yönden güçsüz, yeterince örgütlenmemiş ve çok küçük işletmelere sahip üreticilerin yaygın olduğu ülkemizde, sütün Devlet tarafından desteklenmesi daha da büyük bir önem taşımaktadır.

Sütün dayanıksız ve kısa sürede nitelik değiştiren bir besin maddesi olması nedeniyle, bozulmasını önlemek için pastörizasyon ve sterilizasyon yöntemleriyle mikropların yok edilmesi zorunludur.

Hayvanlardan insanlara geçen zoonoz hastalıklarından korunmak için de sütün modern yöntemlerle işlenmesi, saklanması ve pazarlanması gerekmektedir.

Bu hizmetlerin aksamadan yerine getirilebilmesi ise, değil gelişmekte olan ülkeler, bütün gelişmiş ülkelerde bile Devletin katkısı, desteği, organizasyonu ve denetimi ile mümkün olmaktadır.

Ülkemizde sütçülük, milyonlarca üreticiyi, çok sayıda imalatçıyı ve tüketici olarak tüm halkımızı ilgilendiren önemli bir konudur.

Toplum sağlığındaki yeri ve rolü hiçbir besinle kıyaslanamayacak durumdadır.

Türkiye'de süt ve mamülleri, yarattığı katma değer ve istihdam olanakları yönünden de büyük bir önem taşımaktadır. Nitekim, yalnız çiğ süt üretimi, buğdaydan sonra ulusal ekonomiye en büyük katkıyı sağlamaktadır.

Bu nedenlerle, yüksek bir gelişme potansiyeline sahip olan bu kesimin güçlendirilmesi için, destekleme fiatlarının yeniden gözden, geçirilerek, serbest piyasa koşullarında üreticiyi daha fazla ezdirmeden, emeğinin karşılığı ve hakkı olan fiat verilmelidir.

Kurumun, sadece kâr amacıyla bir taraftan kendi mamüllerine zam yapması, öte yandan üreticiden aldığı sütün fiatını düşürmesi çok tehlikeli ve ilkel bir yoldur.

Kurumun, böylesine basit, ne üretici ne tüketici ve ne de kendi yararına olmayan bir tek önlem yerine, gerçekten ülke yararına olan pek çok önlemleri alıp uygulama olanağı bulunmaktadır.

Kurum, herşeyden önce kuruluş amacının gereği olarak üretici ve kooperatiflerle yakın ilişki kurmalı, bunların üzerinde yönlendirici ve önderlik edici yasal görevini yerine getirmelidir.

Kurum, üreticilere, gereksinim duydukları girdileri zamanında ve yeterince karşılayacak düzeyde avans vermeli ve uygulamalarını genişleterek sürdürmelidir.

Fabrikaların, kullanma kapasitelerinin arttırılabilmesi için yeterli sayıda toplama ağı kurmalı, ayrıca, devlet kuruluşlarında üretilen sütün de kendi tesislerinde işlenmesini sağlamalıdır.

Tereyağ, yoğurt ve peynir imalatçıları ile sokak sütü ve yoğurt satıcıları bir örgüt altında toplanarak etkili bir biçimde denetlenmeli ve üretici ve imalatçılar sistemli olarak eğitilmeli, tüketici ve üreticinin aldatılmasına fırsat ve olanak verilmemelidir.

Sütün, çabuk bozulan, dayanıksız bir madde olması nedeniyle hiçbir ülkede fiatı, serbest piyasa koşullarında belirlenmemektedir. bu nedenle fiat tüşekkülüne Devletçe kesin olarak müdahale edilmelidir.

Kurum, bir aracı, mandıracı gibi davranmamalı tüm kesimlerin yararına uygun bir fiat politikasını gereken özeni göstererek uygulamalıdır.

Türkiye'de süt Endüstrisi'nin geliştirilmesinde sadece kurumun kârlılığına önem verilerek hiçbir olumlu sonuca varmak mümkün değildir. Önemli olan, ülke düzeyindeki üretimi ve tüketimi arttıracak yöntemlerle, süt endüstrisi'nin bünyesel ve örgütsel sisteminde meydana getirilecek yeni düzenlemeleri yapmaktadır.

Önemli olan, tarımın yapısındaki aksaklıklardan kaynaklanan ve yaygın durumda olan küçük üreticilerin, kooperatif kuruluşları biçiminde örgütlenmelerini ve güçlenmelerini sağlamak, bu işletmelerin, yüksek nitelikli hayvan, yem, kredi gereksinimlerini karşılamak, hastalıklarla daha etkin bir biçimde savaşmak ve üretilen sütü değer fiatıyla almak ve tüketiciye de kaliteli ve sağlığa zararlı olmayan sütü sunabilmektir. ●

TSEK, Süt ve Mamülleri Fiatları

Süt ve Mamülleri	1980	1981	Artış (%)	Tüketici Fiyatları
	Toptan Satış Fiatları (TL)			
Sterilize süt 1—2 Lt.	48.	65.	35,4	80.
Pastörize süt 1/2 Lt.	34.	37.50	10.3	50.
Yoğurt (Kutu) 1/2 Lt.	46.	53.	15,2	70.
Kaşar Peyniri (Kg)	240.	260.	8,4	320.

KÜLTÜR KURUMLARININ ÖZERKLİĞİ VE 1978-79 DÖNEMİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

PROF. DR. ŞERAFETTİN TURAN

● 1978-79 dönemindeki çalışmalar, "demokratik bir ülkede zorunlu iktidar değişikliklerinin üstünde, ulusal kalıcılıkta, sürekli, geniş kapsamlı bir kültür siyaseti öngörüyordu.

● Kültür Bakanlığı, özerk kuruluşlarla özerk olma zorunluluğu bulunmayanlar arasında işbirliğini sağlıyan bir merkezi örgüt olacaktı.

5 Ocak 1978'de kurulan Hükütin programında Kültür işlerine, önceki Hükümetlerin programlarına oranla daha büyük bir yer ve ağırlık verilmişti. Gerçekten de Program alışılageldiği gibi yalnızca sanat ve kültür çalışmalarını toplumun bütün katlarına yaymağa, kültür merkezlerinin sayılarını çoğaltmağa, sanatçıların, düşünürleri ve yazarları sosyal güvenceye kavuşturmağa çalışılacağını belirtmekle kalmıyordu. Kültür yaşamına bir canlılık ve verimlilik getirebilmek için, kimi yeni kurumların oluşturulmasını da öngörüyor ve tüm bu çalışmalarda izlenecek temel bir ilkeyi getiriyordu.

Buna göre, ulusumuzun kültür birikimini değerlendirecek bir **Devlet Kültür Merkezi ve Milli Müze** ile, toplumumuzun manevi ve maddi değer ve ürünlerini bilimsel yöntemlerle araştırıp derleyecek ve yayacak bir **Türk Kültürü Araştırma ve Derleme Kurumu** kurulacaktı. Ayrıca devletin, **"Türk filim sanatının ve sanayiinin sağlıklı biçimde ve kısa sürede geliştirilmesine ve dünyaya açılmasına yardımcı"** olacağı açıklanıyordu. Bu, yıllarca kendi kaderine bırakılmış olan Türk Sinemasının sorunlarına ilk kez ciddiyetle eğilineceğini gösteriyordu.

Kültür etkinliklerinde uygulanacak ilke ise, Programda şöyle belirtilmişti:

"Anayasa ve demokrasi kuralları içinde her türlü baskı ve yönlendirmeden uzak bir devlet desteği sağlanacaktır. Sanatta ve kültürde özgürlük ortamının tüm koşulları gerçekleştirilecektir."

YENİDEN ÖRGÜTLENME GEREĞİ

O günlerin koşulları içinde hazırlanmış olan Hükümet Programı Kültür Bakanlığı'nın hemen **"Özerk bir kültür ve sanat kurumu"**na dönüştürülmesini öngörmüyordu.

Ne var ki kültür yaşamımızda beklenen atılımı geleneksel Bakanlık örgütüne dayanarak gerçekleştirmeğe de olanak yoktu. Şu halde Kültür Bakanlığının yeniden örgütlenmesi zorunluydu. Bir yandan Bakanlığın eksik ve yetersiz olan merkez ve taşra birimlerini güçlendirip yurt düzeyine yaymağa çalışırken, öte yandan Bakanlığın gelecekte alacağı biçimi saptayıp kurulacak yeni birimleri bu bütünün içine oturtmak gerekiyordu.

Bu nedenle çalışmalar iki evreye ayrılmıştı. Bir geçiş dönemi olan ilk aşamada, geleceğin örgüt modeli sağlıklı biçimde saptanmalı ve bu arada da mevcut birimlere yeni etkinlikler kazandırılmalı, Bakanlık ile kültür ve sanat çevreleri arasında olanaklar elverdiğince sıkı bir işbirliği sağlanmalı idi. İkinci evrede ise, ana ögeleri ile sürekli kalabilecek bir **Kültür Siyasası** belirlenmeli ve yasal düzenlemelere geçilmeliydi.

KÜLTÜR YÜKSEK KURULU VE DANIŞMA KURULLARI

Yeni uygulamanın ilk belirtisi olarak 1978 Nisanında **Kültür Yüksek Kurulu** oluşturuldu. 14 kişilik kurulda Türk bilim, düşün, kültür ve sanat alanının önde gelen 11 üyesi yanında Bakanlık yalnızca üç üye ile temsil ediliyordu. İngiltere'deki ünlü **Arts Council** (Sanat Konseyi)den esinlenerek oluşturulan **Kültür Yüksek Kurulu**, Bakanlık ile kültür çevreleri arasında işbirliğini sağlama ve geliştirmenin dışında, ulusal kültür politikasının saptanmasına ve Bakanlığın geleceğe yönelik planlama ve örgütlenme çalışmalarına da yardımcı olacaktı.

Öte yandan **Yayın Danışma Kurulları** yeniden düzenlenmiş ve **Kültür, Çeviri ve Çocuk Yayınları** dışında, ülkemizde çok kısır olan felsefe alanında da gerekli yayınları yapmak amacıyla bir **Felsefe Yayınları** kurulu oluşturulmuştu.

Bakanlık birimlerinin çalışmalarına yeni bir yön verilirken dışarıdaki uzmanların ve kuruluşların katkılarını sağlıyabilmek için, çok geçmeden altı alanda yeni Danışma Kurulları kuruldu. **Kütüphaneler, Eski Eserler ve Müzeler, Plastik Sanatlar, Sinema, Tiyatro ve Müzik** alanlarında oluşturulan bu kurullarda Bakanlıktan yalnızca ilgili birim başkanları bulunuyor, **Kültür Yüksek Kurulu** ile ilişkiler de bir temsilci aracılığıyla sağlanıyordu.

Oluşturulan bu kurullarla, her biri kendi alanının uzmanı olan 101 Türk Kültür ve sanat adamının beyin gücünden yararlanma olanağı bulunmuştu. Kültür Bakanlığının bir kuruluş yasasının bulunmaması ve yönetim alışkanlıkları yüzünden sözkonusu kurulların çalışmalarında baş gösteren kimi duraksamaları gidermek için de, 1978 ve özellikle 1979 yılı Bütçe Yasasına gerekli formüller eklenerek yasal bir dayanak sağlanmıştı.

KÜLTÜREL ETKİNLİKLERİ ARTIRMA VE YAYMA

Sözkonusu dönemde kültürel etkinliklere yeni boyutlar ve içerik kazandırılmağa büyük önem verilmişti. Bu amaçla gerçekleştirilen işleri ana başlıklarıyla şöyle özet-

lenebilir:

★ Bakanlık merkez ve taşra örgütü yeniden düzenlenirken ilk kez bir **Sinema Dairesi** kurulmuştur.

Bu Daireye bağlı olarak İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'nde **Filim Yapım ve Gösterme Birimi** açılmış ve Sinemaya ilişkin sorunlarla kurulması düşünülen **Devlet Sinema Kurumu**'nun yapısını saptamak amacıyla bir Sinema Kurultayı düzenlenmiştir.

★ Bakanlık örgütünün ve Kurulların çalışmalarını kolaylaştırıcı ve günün gereksinmelerini karşılayıcı içerikte yeni yönetmelikler hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. Bunlar arasında **Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği** ile kitaplıklara konulacak yapıtlar için geniş olanaklar sağlayan ve kitapseçme kurullarında Üniversitelerle Kütüphaneciler Derneği temsilcilerine de yer veren yönetmelik özellikle belirtilmeğe değer. Bunun gibi Eski Eserler ve Müzeler Yasasında öngörülmüş olmasına karşın 1973'den beri çıkartılmayan, korunması gerekli taşınmaz eski eser sahiplerine parasal ve teknik yardımı sağlayan yönetmelik te bu dönemde hazırlanarak yürürlüğe konmuştur.

★ Kültürel etkinlikleri yurt düzeyine yayabilmek için yerel yönetimlerle işbirliği yapılarak çeşitli şenlikler ve kültür haftaları düzenlenmiştir.

★ Kültür değerlerimizi dış ülkelerde daha etkin biçimde tanıtmada diğer kamu kuruluşlarıyla sıkı bir işbirliği sağlamak amacıyla 17 Aralık 1978 gün ve 7/17164 sayılı Bakanlar Kurulu kararnamesi ile Bakanlıklararası ortak bir tanıtma komisyonu kurulması sağlanmıştır.

★ Geleceğe dönük bir yatırım olan kültür çalışmaları giderlerinin bir bölümünü karşılamak için bir döner sermaye kurulması uygun görülmüş ve **Kültür Bakanlığı Döner Sermaye Yasası** çıkartılarak uygulama aşamasına gelinmiştir.

★ Kültür, sanat ve düşün alanlarında çalışmaları özendirmek ve üstün yapıt verenleri ödüllendirmek amacıyla, Kültür Yüksek Kurulu'nun çalışmaları sonucunda 1979 Ağustosunda bir **Ödüller Yönetmeliği** yürürlüğe konmuştur. Kültür Bakanlığı Büyük Ödülü dışında değişik alanlarda Başarı ve Özendirme Ödülleri verilmesine olanak tanıyan bu yönetmelik gereğince 1979 Büyük Ödülü'nün Yaşar Nabi Nayır'a verilmesi, toplumumuzun her kesiminde yerinde bir seçim olarak değerlendirilmiştir.

★ Eski Eserler ve Müzeler hizmetleri ile Kütüphanecilik dallarında görevli Bakanlık personelinin kendi mesleklerinde daha iyi yetişmeleri, ilerlemeleri ve daha iyi hizmet verebilmeleri için **"Uzman Personel"** yönetmelikleri çıkartılmış ve uygulanmasına geçilmiştir.

GELECEĞE YÖNELİK KÜLTÜR SİYASETİ

1978 Nisanında oluşturulan **Kültür Yüksek Kurulu**, gördüğü birçok hizmetlerin yanıbaşında, titiz bir çalışma sonucunda, Kültür Bakanlığının izlemesi gereken **"Kültür Yüksek Kurulu**, gördüğü birçok hizmetlerin yanıbaşında, titiz bir çalışma sonucunda, Kültür Bakanlığının izlemesi gereken **Kültür Siyaseti**'ni belirleyen bir metni de hazırlamıştı. **"Demokratik bir ülkede zorunlu iktidar değişikliklerinin üstünde, ulusal kalıcılıkta, sürekli, geniş kapsamlı bir kültür siyaseti**" olduğu vurgulanan bu izlence, bir **Giriş**'ten sonra, Amacı, İlkeleri, Genel Öncelikleri, Etkinlikleri, Araçları, Olanakları ve Yöntemleri saptıyordu.

YASA TASARILARI

Bu arada Bakanlığın alması gereken örgütsel biçim de ana çizgileriyle belirlenmişti. Uzun incelemeler ve tartışmalar sonucunda Kültür Bakanlığının, kimi özerk

TÜRK SANAT KURUMUNUN ÇALIŞMALARI

SANATSEVENLER Derneğince bir süre önce başlatılan Türk Sanat Kurumu hazırlık çalışmaları tamamlanıyor.

Derneğin 30. yılında başlattığı kurum çalışmaları, kültür-sanat etkinliklerini, bu alanda ürün veren kişi ve kuruluşları, ilgilinenlerle birlikte bir çatı altında toplamayı amaçlıyor. Kalıcı ve etkili bir yapının, kurumlaşmayla gerçekleşebileceğinden hareket edilerek, ilk ve en önemli ilke olarak "özerklik" savunuluyor.

Sanatsevenler Derneği Başkanı Anıl Çeçen, konuya ilişkin dergimize yaptığı açıklamada, çalışmaların bu aşamasında, tüm kültür ve sanat otoritelerini, önümüzdeki ay, kurumlaşma konusunda bir toplantıya çağıracaklarını belirtti.

Anıl Çeçen, Türk Sanat Kurumu oluşum çalışmaları konusunda şunları söyledi:

"Türk Sanat Kurumunu oluşturmak üzere yola çıkışımız hem toplumsal hem de örgütsel nedenlere dayanmaktadır. Bilindiği gibi son yıllarda, Türk kültür ve sanat yaşamı son derece yoğunluk kazanmakta ve bazı gereksinmeler giderek artmaktadır. Sanat yaşamımızdaki dağınıklığın giderilmesi, sanatçıların sorunları ile örgütlü bir düzeyde ilgilenilmesi, ödül dağıtımlarında ortaya çıkan karışıklığın önlenmesi, kültür ve sanat sorunlarının çözümü için planlı ve programlı çaba gösterilmesi, kültür alanında güdümlü politik baskıların önlenmesi ve Anayasal özgürlükler çerçevesinde özerk gelişimin sağlanması, kültür ve sanat değerlerimiz ile ülkedeki birikimin yansız ve nesnel açılardan ele alınması ve çağdaşlık doğrultularında yönlendirilmesi ulusal düzeyde kültür politikasının oluşturulması için sanat çevrelerinin katkısı ile girişimlerde bulunulması gibi nedenler bizi kurumlaşma yoluna iten toplumsal gerekçelerdir.

İçinde bulunduğumuz koşullarda, bireysel davranmak gibi bir düşüncemiz kesinlikle yoktur. Bu ay içinde tüm sanat adamlarına birer soru kağıdı göndererek, kurumlaşma ile ilgili olarak hepsinin düşüncelerini alacağız. Önümüzdeki ay içinde tüm kültür ve sanat otoritelerini kurumlaşma konusunu tartışmak üzere bir toplantıya çağıracağız. Bu toplantıdan sonra oluşturacağımız bir kurucu kurul, dernek yönetimiyle beraber, Türk Sanat Kurumunun kuruluş kongresini hazırlayacaktır. Kuruluş süreci tamamlandıktan sonra, Sanat Kurumunun yönetimini, kültür ve sanat çevrelerinin yetkili otoritelerine bırakacağız. Tüm kültür ve sanat çevrelerinin Sanat Kurumuna sahip çıkacağına inanıyoruz." ●

kuruluşlarla özerk olması zorunluluğu bulunmayan kuruluşlar arasında işbirliğini sağlayan Merkezi bir örgüt olması ülke koşulları yönünden daha gerçekçi görülmüştü. Kültür **Yüksek Kurulu** da yetkileri artırılarak yasal bir nitelikkazanacaktı.

Model belli olunca kurulması düşünülen kurumların ya..a tasarılarının hazırlanmasına sıra gelmiş oluyordu.

Bu konuda ilk ele alınan tasarı da **Atatürk'ün Doğumunun 100. Yıl dönümünün Kutlama ve Ankara'da Bir Atatürk Kültür Merkezi Oluşturma** hakkındaki yasa taslağı oldu. Sözkonusu tasarı ile, Hükümet programında öngörülen **Devlet Kültür Merkezi** ve **Milli Müze** ile Başbakanlığ.n 28 Haziran 1978 günlü genelgesi ile yürütülmesi Kültür Bakanlığına verilen Atatürk'ün doğumunun 100. yılını kutlama etkinlikleri birleştirilmiş oluyordu. Tasarı, Bakanlar Kurulundan da geçerek, 1979 Şubatında T.B.M.M.'ne sunulmuştu.

Bunu **Türk Sinema Kurumu** yasa tasarısı izlemişti. 1979 Nisanında Bakanlıkların incelemelerine sunulan tasarı, belirtilen görüşlerin ışığı altında yeniden düzenlenmiş ve ancak Kasım başlarında yeniden Başbakanlığa sunulabilmişti.

Hükümet Programında kurulması öngörülen **Türk Kültürü Araştırma ve Derleme Kurumu** ile ilgili çalışmalar da sonuçland ılmıştı. Adının **Türk Kültürünü Araştırma Kurumu** olması daha uygun görülen ve bu kuruluşa ait yasa tasarısı Bakanlıkların görüşlerine sunulma evresine gelmişti.

Hükümetin görevden ayrıldığı 1979 Kasımında Kültür Bakanlığının kuruluşunu içeren çerçeve yasa taslağı üzerinde çalışmalar sürdürülmekte idi.

Hükümet değişikliğinden sonra bu çalışmalar bir yana bırakılmıştır.

Oysa 1978-79 döneminde atılan adımlar, iktidar değişikliklerinden etkilenmiyecek bir kültür politikasını ve böyle bir politikanın demokratik uygulama araçlarını öngörüyordu.

Müdahaleci olmayan ve siyasal dalgalanmalardan etkilenmeyen bir devlet desteğiyle kültür ve sanat yaşamımıza canlılık kazandırabilmek için, bu çalışmaların yeniden ele alınıp sonuçlandırılmasında büyük yarar vardır. ●

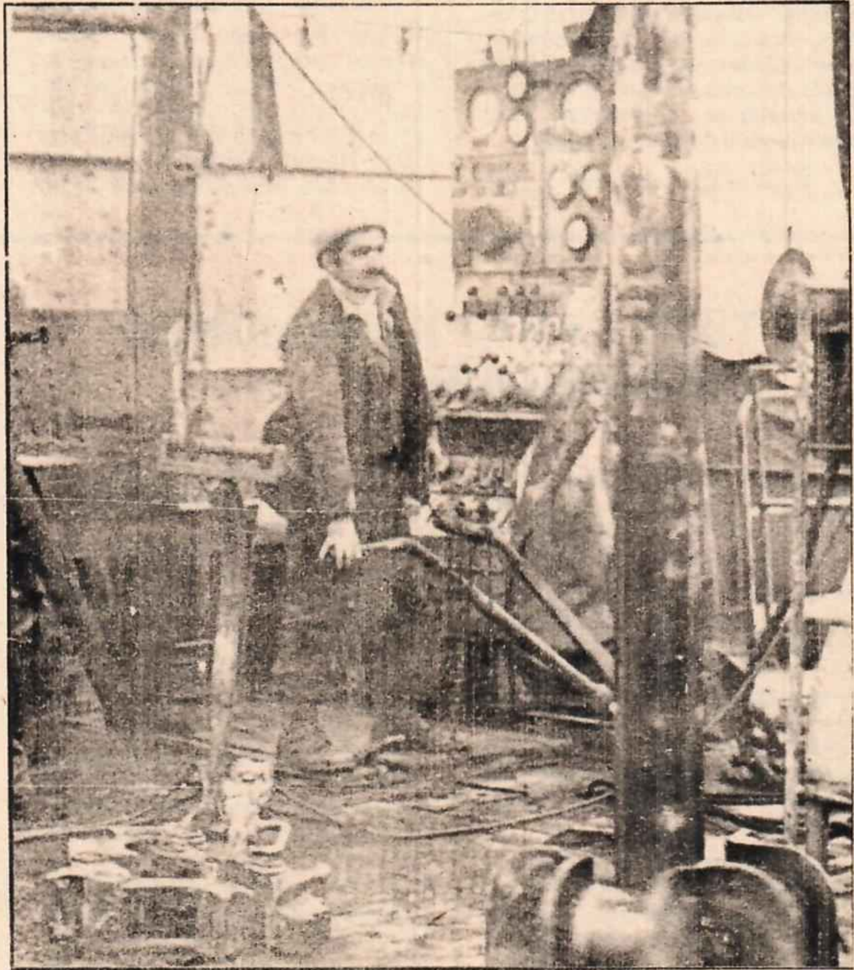
İŞGÜNÜ KAYIPLARI VE İŞ KAZALARI

İŞGÜNÜ kayıpları denilince ilk akla gelen grevlerdir. Çünkü yıllardan beri bazı çevrelerin, yayın organları aracılığıyla giriştiği propaganda, üretim düşüşünün grevle eşdeğer olduğunu akıllara yerleştirmeye yönelik olmuştur. Bu propaganda sürecektir de.

Oysa alışılagelmiş bir deyimle konuya girmek gerekirse, madalyonun bir de diğer yüzüne bakmak zorunluluğu, objektif düşünmek isteyen herkes için bir görevdir. Madalyonun diğer yüzünü kelimelerle anlatmak yerine, Çalışma Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı'nın resmi rakkamlarına bir göz atalım.

Bu üç kuruluşun resmi rakkamlarına göre, 1967 yılı dahil 1979 yılı sonuna kadar (★) son 13 yılda iş kazaları nedeniyle kaybedilen işgünü sayısı toplamı 36 milyon 360 bin 877 gündür. Aynı süre içinde grevler nedeniyle kaybedilen işgünü sayısının toplamı ise, 8 milyon 286 bin 973 gün!

Yani bu iki veriyi ele alıp basit bir hesap yaptığımızda, iş kazaları nedeniyle kaybedilen işgünü sayısının, grevler nedeniyle kaybedi-

1967'den 1979 sonuna kadar, son 13 yılda iş kazaları nedeniyle toplam 36 milyon 360 bin 877 işgünü kaybına karşılık, aynı sürede grevler nedeniyle kaybedilen işgünü sayısı toplam 8 milyon 286 bin 973 gün olarak saptanmış...

len işgünü sayısının yaklaşık dörtbuçuk katı olduğunu anlamak sanırız zor olmayacaktır. İşin bir de acı, acı olduğu kadar da gerçek olan yanı var ki, o da bu son 13 yılda iş kazaları nedeniyle toplam 10 bin 834 işçinin yaşamını yitirdiği. Yani 10 binin üzerindeki işçimiz, bir süre içinde, görevlerini yerine getirirlerken "**İş Şehidi**" olmuşlardır:

Bu rakkamlar ayrıntılı olarak incelendiğinde görülecektir ki, hiç bir yılda, grevler nedeniyle kaybedilen işgünü sayısı, iş kazaları nedeniyle kaybedilen işgünü sayısının üzerinde olmamıştır. İş kazalarında kaybedilen işgünü sayıları 1967 ve 1968'de bir milyon bundan sonraki yıllarda da 2 milyon işgünün altına düşmemiştir. Grevler nedeniyle kaybedilen işgünü sayılarının toplamı ise 1974'e kadar bir milyonun üzerine çıkmamıştır. Buna karşılık iş kazalarında ölen işçi sayısı 1967 yılı hariç diğer yıllarda 500'ün altına düşmemiş, bazı yıllarda ise binin üzerine çıkmıştır.

Şimdi bu 13 yılın iş günü kayıpları ile ilgili resmi rakkamlara dayanan tabloyu görelim ve dileyelim ki, "İşgünü kayıplarını grevle eşdeğer göstermek için yıllardan beri çaba gösterenler, bunun için harcadıkları çabayı bundan sonra işletmelerinde çalışan işçilerin iş güvenliği içinde harcamak gereksinmesini" duysunlar:

YIL	İŞ KAZALARINDA ÖLEN İŞÇİ SAYISI	İŞ KAZALARI NEDENİYLE KAYBEDİLEN İŞ GÜNÜ SAYISI	GREVLER NEDENİYLE KAYBEDİLEN İŞ GÜNÜ SAYISI
1967	495	1.756.005	344.112
1968	602	1.960.636	175.286
1969	628	4.088.127	323.220
1970	679	2.068.150	220.180
1971	583	2.225.823	476.116
1972	682	2.269.400	420.641
1973	822	2.504.289	671.135
1974	983	2.620.139	1.109.401
1975	855	5.098.048	668.797
1976	947	2.787.219	325.830
1977	1135	3.204.068	1.397.124
1978	975	3.091.218	723.053
1979	1448	2.687.755	1.432.078

(★): *Özellikle is kazaları nedeniyle kaybedilen is günü sayılarının toplamı 1980 yılı için henüz saptanamadığından, veriler 1979 yılı sonuna kadar ele alınabilmiştir.*

A. Ü. SBF BYYO'dan

BYYO 1965

görünüm

HABER - OLAY - KÖŞE YAZISI - İNCELEME - ELEŞTİRİ - FAKÜLTE VE OKUL HABERLERİ

14 SAYFA
20 TL.
YIL: 1 - SAYI: 4
MAYIS 1981
BYYO G.H.İ. Bölümü Uygulama Gazetesi

TRT'nin Kasaroğlu dönemi rapor halinde yayınlandı

- ÇGD'nin yayınladığı rapor 105 sayfadan oluşuyor
- Raporda Kasaroğlu reorganizasyonu «Hukuki dayanaktan yoksun ve politik amaçlı» olarak nitelendiriliyor

(BYYO - Özel) Çağdaş Gazeteciler Derneği, Genel Müdür Doğan Kasaroğlu yönetimi sırasında TRT'de uygulanan "reorganizasyon"u inceleyen 105 sayfalık bir rapor yayınlamıştır.

"Tahrip Edilen Bir Kurum: TRT" adıyla yayınlanan araş-

Doğan Kasaroğlu'nun TRT Genel Müdürlüğü yaptığı 14 Aralık 1979 - 30 Ocak 1981 tarihleri arasındaki dönemi kapsayan araştırmada Kasar-

Bu Sayıda

BASIN

GAZETECİLİK EĞİTİMİNDE YENİ BİR AŞAMA

ERTUĞRUL ÖZKÖK

● Gazetecilik mesleği aslında bir değil, bir çok meslekten oluşan meslekler topluluğudur. Ekonomisti, siyaset bilimcisi, toplum bilimcisi, bir çok başka dalı ile gazetecilik, toplumun meslekler tablosunu da içinde taşıyan mozayık bir özelliğe sahiptir.

"Gazeteci olunmaz gazeteci doğulur"...

Gazetecinin yetişmesi konusunda yıllardan beri süren tartışma bu küçük soruda düğümleniyor. Gazeteciliğin doğuştan kazanılan bir yetenek olduğunu öne süren alaycı görüşle, gazeteciliğin öteki meslekler gibi belli bir eğitim süreci içinde öğrenilebilecek bir meslek olduğunu öne süren okulcu anlayış belki de tüm dünyada karşı karşıya geliyor.

Gazetecelik, öteki bir çok meslekte olduğu gibi uzun yıllar kendi içinde geliştirdiği bir "Çıraklık ustalık" süreci içinde eleman yetiştirdi. Ancak 1950'lerden sonra gelişen bir eğilim toplumsal sorumlulukları bu denli büyük bir mesleğin mühendislik, doktorluk gib temel bir eğitim sürecinde elde edilmesi görüşünü güçlendirdi.

MESLEĞE GEÇİŞTE ÖZGÜRLÜK, AMA...

Ünlü bir batılı gazeteci "**Biz insan ruhunun mühendisleriyiz**" diyor. Böyle bir mühendislik için belli bir eğitim gerektiği konusunda ise aşağı yukarı herkes görüş birliğinde. Sorun ise bu eğitimin ne olacağı konusunda düğümleniyor. Gazetecilik mesleğine geçişin yolu,

gazetecilik okulları mı olmalı, yoksa öteki eğitim dallarında öğrenim gören kişilere de açık tutulmalı mı?

Basın yayın eğitimi yapan kuruluşların bir kısmı, gazeteciliğe geçinin tek yolu olarak bu kurumları görmek istemektedirler. Ancak bu görüşün basın meslek kuruluşları tarafından paylaşıldığı da söylenemez. Örneğin daha çok batılı gazetecileri yapısında toplayan ve Türkiye Gazeteciler Sendikasının da üyesi bulunduğu Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (UGF) meslege geçişin herkese açık olması görüşünü savunuyor. UGF'ye göre mesleğe özgürcü geçiş. basın özgürlüğünün ayrılmaz bir parçasıdır.

Ne varki bu kuruluşlar da gazetecinin eğitimine büyük önem veriyorlar. Geleceğin gazetecilerinin iyi bir üniversite eğitiminden geçmeleri, köklü bir kültüre sahip olmaları kuşkusuz bu meslek açısından olumlu bir dilektir. Ancak mesleğe geçiş için üniversite diploması zorunluluğu da özellikle toplumsal eşitsizliklerin egemen olduğu ülkelerde savunulması güç bir görüştür.

MESLEKLER MOZAYİĞİ

Gazetecilik mesleği aslında bir değil bir çok meslekten oluşan bir meslekler topluluğudur. Ekonomisti, siyaset bilimcisi, toplumbilimcisi, sanatçısı ve daha bir çok başka dalı ile gazetecilik, toplumun meslekler tablosunu da içinde taşıyan bir mozayik bir özelliğe sahiptir. Ancak tüm bunlar, bu alanda özgün bir eğitimin yapılamayacağı anlamına gelmiyor. Bugün yeryüzünde ağır basan eğilim, artık basın mesleğine geçişte bu tür okulların belirgin bir biçimde etkenliklerini arttırmalarıdır.

Gazetecilik eğitimi veren kuruluşların en büyük zorluklarından birisi basın yayın kuruluşları ile yapıcı ve planlayıcı bir işbirliği kuramamaları. Bu da gazetecilik eğitimi veren kuruluşların programlarının gerçekçi bir tabana oturmasını büyük ölçüde engellemektedir.

Türkiye'de gazetecilik eğitiminin geçmişi 60'lı yıllara dayanıyor. İstanbul İktisat Fakültesine bağlı olarak açılan bir Gazetecilik Enstitüsünden sonra ilk kez UNESCO'nun da katkısıyla Siyasal Bilgiler Fakültesi yapısında oluşturulan Basın ve Yayın Yüksek Okulu, bu alandaki ilk ciddi girişimlerdir. Günümüzde ise, bir kısmi özel yüksek okullar döneminden kalan 6 tane gazetecilik okulu eğitimi sürdürmektedir.

Uzun yıllar yalnızca bir kaç derslikle yürütülen eğitim, son yıllarda pratik uygulamalara doğru açılıyor. Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu öğrencilerinin bu yıl yayınlamağa başladıkları **"Görünüm"** adlı gazete, gazetecilik eğitiminde yeni bir aşamayı da gözler önüne seriyor. A'dan Z'ye öğrenciler tarafından hazırlanan bu gazete, doğrusu Batı'daki bir çok örneğini aşmış görünüyor. Gerek içindeki haberlerin ve ropörtajların içeriği gerek teknik yapısı ile bu gazete, gazetecilik eğitiminin istendiğinde, uygulama düzeyinde de başarılı bir biçimde yürütelebileceğinin kanıtıdır. İstanbul Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulunca yayınlanan **"Deneme"** adlı gazete de bu yaklaşım içinde değerlendirilmelidir.

Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademesi İletişim Bilimleri Fakültesinin iki üç yıldan beri sürdürdüğü pratik çalışmalar da başarılı olarak değerlendirilebilecek bir düzeye ulaşmıştır. Özellikle teknik alandaki eğitim bir çok uzmanı şaşırtacak durumdadır.

Türkiye'de gazetecilik eğitiminin istenen düzeye geldiğini söylemek henüz çok erken. Yine de sözünü ettiğimiz bu gelişmeler, gazetecilik eğitimini giderek daha ciddi oluklar aradığının göstergesi olarak görülebilir. **"Gazeteci olunmaz, doğulur"** deyişine gelince, herhalde bunu basın mesleğinin geçersiz kalmağa başladığı bir anlayışın son çarpıntıları olarak görmek gerekecektir. ●

Yabancı sigara yapımına karşı çıkılıyor

YABANCI TÜTÜN YERİNE TÜRK TÜTÜNÜ ÜZERİNDE DURULMASI İSTENDİ

YABANCI tütünleri Türkiye'de yetiştirme denemeleri için harcanacak emek ve parayı öncelikle kendi tütünlerimiz için kullanmanın ülkemiz için daha yararlı olacağı bildirildi.

Tütün ve Sigara konusunda Ziraat Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen kongreye sunulan raporda, özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizde yetiştirilen tütünler üzerinde durulması istendi...

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bölümü Öğretim üyelerinden Doçent Dr. Emin Tuğay tarafından sunulan raporda, adı geçen bölgelerimizin tütünlerinin şark tipi tütünlerden daha değişik türde olduğu belirtilerek şöyle denildi:

"Elimizde çok değişik seçenekler varken bunları bir kenara bırakıp zorla yabancı tip tütünleri Türkiye'ye sokmaya çalışmak hangi anlayışın ürünüdür bilmiyoruz.

Gerek Virjinya, gerekse Börley tütünlerinin yetiştirme ve ıslah çalışmaları pek yeni değildir. Virjinya tütünleri Malatya'da, Muş'ta ve Bucak'ta, Börley tütünleri Adapazarı ve Gönen'ed zaman zaman denenmiştir ve konu halen de gündemdedir. Bu aşamada yapılması gereken şudur: Virjinya ve Börley tütünleri Tekel Enstitüleri tarafından bazı bölgelerimizde küçük çapta yetiştirilmesi, üretilen yaprak tütün için bir yandan dışsatım olanakları araştırılmalı, diğer yandan da Tekel Sigara fabrikalarında yeni harman denemeleri yapılarak sigaralar üretilmeli, ondan sonra da artık 40 yılı aşan bu tartışma noktalanmalıdır."

"Ülkemizde dünyanın en iyi tütünleri yetiştirilirken, bazı nicelik düzeltmeleri yapıldıktan sonra sigaranın her türlüsünü üretebilecek olanağa sahipken, yurt dışına tütün satarken ve alıcıların üreticelirimizin tarlalarına gelirken, üretim fazlası tütünlerimiz sorun olurken, yabancı patentli sigara üretmek ve bunun için de yurt dışından parayla ya da takas yoluyla tütün almak bize çok ağır gelir. Türk devletinin ve tütün üreticisinin gelirini azaltıcı durumlar yaratmaya hiç kimsenin hakkı yoktur.

Türkiye'de artık sigara üretiminin tüketimi karşıladığı savunulan raporda, kapasitenin tüketimi karşılayamadığı iddialarının doğru olmadığının böylelikle ortaya çıktığına değinildi. 1978 yılında tütün dışsatımından yaklaşık 200 milyon dolar, sigara içsatımından 32 milyar liralık gelir sağlandığı kaydedilen bildiride "Bu demektir ki, tütün tekelinden devlet oldukça büyük gelir sağlamaktadır. denildi.

TV PROGRAMINDAN SEÇMELER

16 Mayıs Cumartesi

17.05... ŞEKER KIZ
Candy, trenle köye varır, tipide güçlükle yolunu bularak Bayan Poni'nin evine ulaşır. Orada onu bir sürpriz beklemektedir.
17.30... GÖKKUŞAĞI
Stüdyoda, çocuklar iki grup olarak resim ve baskı tekniği üzerinde çalışırlar. Laborant Meslek Lisesi tanıtılır ve yönetmenliğini Tuncer Baytok'un yaptığı **"Belki Yarın Anlar"** adlı film yayınlanacak.
18.00... KÜÇÜK EV
"Rahip Evleniyor" adlı bölüm ekrana geliyor.
18.45... KÖYDEN KÖYE
Programda, Bodrum'a bağlı Turgut Reis ve Akyarlar köylerindeki ev pansiyonculuğu konu ediliyor.
19:30... ÜNLÜ NEHİRLER
Polonya'nın ünlü nehri Vistül tanıtılıyor.
21.20 YEDİ TEPEDEN
İstanbul televizyonunca hazırlanan müzik programına, Hümeyra, Şenol Aksu, Mehmet Güreli, Celal Şahin, Bedri Ayseli, Füsun Önal, Nesrin Sipahi katılıyor.
22.10... TV'DE SİNEMA
"Tamam mı Canım" yönetmenliğini Aram Gülyüz'ün yaptığı, Sadri Alışık, Sevda Ferdağ'ın başrollerini paylaştıkları film komedi türünde.

17 Mayıs Pazar

11.00... GÜNAYDIN
İlk bölümde mikroorganizmalar konu ediliyor. Gezsen Anadolu'yu bölümünde Samsun ili tanıtılıyor.
12.00... TV'de SİNEMA
"Rivyera'da" yönetmen Walter Lang, başrollerde Danny Kaye, Gene Tierney, Corinne Calvet oynuyor.
14.10... YAŞAMA SAVAŞI
"Kıyı Reisi" adlı bölümde, Güney Batı Afrika kıyılarında yaşayan kürklü ayı balıkları konu ediliyor.
14.35... POP MÜZİK
James Last Orkestrasını izleyeceğiz.
15.10 WALT DİSNEY
16.00... GÜZİDE KASACI SÖYLÜYOR
16.25... KERVAN
Kültür Bölümü tarafından hazırlanan magazin program.
17.05... SMITH VE JONES
"Kalpazan" adlı bölüm yayınlanıyor.
17.55... SPOR DÜNYASI
19.55...TAŞ DEVRİ
Çakıl farkında olmadan bir mücevher hırsızlığı olayına karışır.
21.10... DALLAS
"Venezuella Olayı" Bobby, rafineri almak için arsa satar. Bu satış duyulunca ortalık karışır. Bobby'nın Venezuella'dan aldığı ham petrol olayı kurtarır.
22.20... TELE-TİYATRO

"Onikinci Gece" yönetmen John Gorrie, başrollerde, Alec Mc Cowen, Robert Hardy, Felicity Kendal'in oynadığı filmin konusu şöyle, Onikinci gece, noelden 12 gün sonra gelen bir yortudur. Noel ve noel sonrası yortulardaki kaygısız ruh durumunu yansıtan bir sevinç ve coşkunluğu yansıtmaktadır. Shakespeare'in bu ünlü oyununda herkes bir kişiye ya da bir nesneye tutkundur.

KÖKLER-Yüzyılımızın başlarında geçen dizi ilginçleşiyor.

18 Mayıs Pazartesi

19.55... FOLLY FOOT ÇİFTLİĞİ
21.10... UYKUDAN ÖNCE
21.20... ATATÜRKTEN ANILAR
21.40... KÖKLER
22.35... SPOR

19 Mayıs Salı

8.55... 19 Mayıs törenlerinden NAKLEN YAYIN
12.30...TOPLU PROGRAM
Hacettepe Korosu
13.20... TV'DE SİNEMA
16.40... ATATÜRK OROTORYOSU
17.40... FOLKLOR
18.10... AÇIK OTURUM
19.25... 19 Mayıs Özel Programı
21.10... STÜDYO I
22.20... TV'DE SİNEMA

20 Mayıs Çarşamba

19.50... BİL BAŞAR
21.10... UYKUDAN ÖNCE
21.20... ATATÜRK EVLERİ
Periodik programda, Atatürk'ün yurt gezilerinde kaldığı evler tanıtılıyor.
21.55... LAF ARAMIZDA
Mehmet Ali Erbil ve Ayşen Gruda'nın yer aldığı bir güldürü.
22.30... TEHLİKE ÇEMBERİ
NOT: UEFA Kupası 2. Final karşılaşması olduğundan programda değişiklik yapılabilir.

21 Mayıs Perşembe

19.50... TARZAN
20.15... HAFTANIN ŞARKISI
Televizyon çocuk korosu yeni bir şarkıyı minik izleyicilere öğretiyor.
21.10... UYKUDAN ÖNCE
21.20... YARIM YÜZYILDAN ÇİZGİLER
21.30... YERLİ DİZİ
22.25... HABER PROGRAM

22 Mayıs Cuma

19.50... İNANÇ DÜNYASI
21.10... BENİ HATIRLAYINIZ
21.15... BEYAZ GÖLGE
22.10... AYIN KONSERİ
22.55... SÜSLÜ HAYATLAR

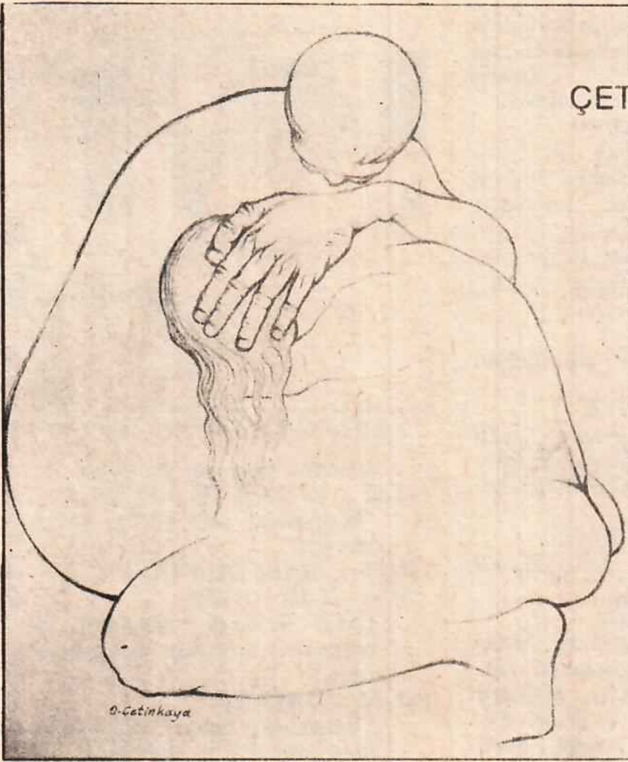
AFSAD 4. YIL SERGİSİ İLGİYLE İZLENİYOR

1977 yılında kurulan Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği'nin 4'üncü çalışma yılını doldurması nedeniyle açtığı **4'ÜNCÜ YIL FOTOĞRAF SERGİSİ**"ilgiyle izleniyor.

Sergide AFSAD üyelerinin yüze yakın çalışması yer alıyor. Yaşamın hemen her boyutuna yönelen objektifler, oldukça başarılı ürünler oluşturmuşlar. AFSAD sergisi, Fotoğraf sanatının ülkemizde ulaştığı boyutların da bir göstergesi. Özenle sergiye hazırlanmış ürünler, bu sanat dalının kimi temel sorunlarını aşmada ileri adımların, yaygın biçimde atılabildiğini gösteriyor.

Üyelerinin ve fotoğrafseverlerin ortak çabaları ile çalışmalarını sürdüren Dernek, geçen dört yıl içinde üçü yurt dışında olmak üzere 35 sergi açtı ve yirmişi aşkın dia gösterisi yaptı. Fotoğrafın öğretilmesi amacıyla iki ay süreli yedi dönem fotoğraf kursu düzenlendi. Bu kurslardan 300'den fazla fotoğraf meraklısı yararlandı. 1979 yılından itibaren yayınlanmaya başlanan "FOTOĞRAF" adlı aylık yayın organı, onüç ay yayınını sürdürdü. Dergi küçük boyutuna karşın geniş ilgi topladı. Uluslararası Çocuk Yılı nedeniyle hazırlanan çocuk fotoğrafları posteri, ve Türkiye'de Fotoğraf Sanatının İşlevi adlı seminer bildirileri de derneğin yayınları arasında bulunuyor.

4'üncü yıl sergisinde 26 AFSAD üyesinin 100'e yakın ürünü yer alıyor. Sergide yapıtları yer alan AFSAD üyeleri şunlar: Fahri Yetman, Mehmet Emre, Ömer Soykan, Murat Öztürk, Rıza Akalın, Özcan Yurdalan, Tuğrul Çakar, Kenan Özbay, Hüseyin Varış, Rıza Arat, Şerafettin Pınarcı, Tancu Akdeniz, Oğuz Aktan, Çerkes Karadağ, Nuray Kibar, Dora Günel, Özer Esmer, Merter Oral, Alp Aydın, Ercan Öztürk, Kemal Cengizkan, Ateş Erinanç, Ertuğrul Kahraman, İbrahim Demirel, Mehmet Aslan Güven, İlter Örenbaşı, Sevim Cengizkan.

ÇETİNKAYA'NIN SERGİSİ

Ankara'da Dedeefendi Galerisinde (Sakarya Caddesi Ali Nazmi İşhanı No. 1) tanınmış ressam Orhan Çetinkaya'nın sergisi açıldı. Yukarıda, Orhan Çetinkaya'nın son yapıtlarının yer aldığı bu sergiden bir resim görüyorsunuz. ●

CILIZOĞLU, YAPITLARINI SERGİLEDİ

Tülin Cılızoğlu, 1965 yılından bu yana aralıksız sürdürdüğü seramik çalışmalarını, Ankara'da ilk kez sergiledi. Halen Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Endüstri Fakültesi Seramik Bölümü Öğretim Üyelerinden olan sanatçı, bugüne dek çeşitli karma sergilere ve yurt dışı yarışmalarına katılmış.

İlk kişisel sergisini 1980'de İstanbul'da gerçekleştiren Sanatçının, Ankara'da Levni Sanat Galerisi'nde 8 Mayıs Cuma günü açılan sergisi 22 Mayıs'a dek açık kalacak.

NİHAL BATU'NUN RESİMLERİ

Ressam Nihal Batu'nun 30 tablodan oluşan sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde geçtiğimiz hafta içinde açıldı. Yağlıboya ile peyzaj ve natürmont çalışmasını tercih eden sanatçının tablolarında, çok sevdiği doğanın canlı vedoğal renklerini bulmak her zaman olası.

Ankara Kadın Ressamlar Derneği üyesi olan sanatçının, "Marmaris" adını taşıyan tablosu görülüyor...

VOLEYBOL'DA VE BASKETBOL'DA BAŞARI HAFTASI

Voleybol Bayan Ulusal Takımımız Avrupa Şampiyonası Final Grubuna Kaldı...

Voleybol Bayan Ulusal Takımımız son maçında Fransa'ya 3-0 gibi net bir sonuçla kazandı ve eleme grubunda ikinci olarak, Avrupa Şampiyonası Final Grubu'na kalmayı başardı...

Ankara Atatürk Spor Salonu'nda yapılan eleme grup karşılaşmalarından sonra, başarıda büyük payı bulunan Teknik Direktör Cengiz Göllü, "başardık, zor olanı başardık." dedikten sonra şöyle konuştu:

"Tüm karşılaşmalarda başarılı olduk inancındayım. Çok mutluyuz. Voleybolumuzu Avrupa'da en iyi biçimde temsil etmeye çalışacağız."

Basketbolcularımız Avrupa Şampiyonası Finallerinde

Basketbol Ulusal Takımımız son karşılaşmasında Avrupa Şampiyonası Finallerine katılma hakkını elde etti. Son karşılaşmada İsveç'i 69-55 yenen Basketbol cularımız, İlk yarıyı 40-35 önde bitirdiler. İkinci yarının ilk dört dakikasındahiç basket atamayan ve topları kaybeden ulusal takımımız, daha sonra arayı açtı ve mutlu sona erişti.

Basketbolcularımız Avrupa kupası Final Grubunda "HAVİSHOV GRUBU"na düştü. Türkiye, Yugoslavya, Polonya, İtalya, Sovyetler Birliği ve Federal Almanya'nın bulunduğu bu grupta savaşım verecekler...

Her iki takımımızın başarısında seyircinin payı büyük

Gerek Voleybol Bayan Ulusal Takımımızın, gerekse Basketbol Takımımızın başarısında seyircimizin payı çok büyük.

Voleybolcularımızı Ankaralı izleyiciler, tüm karşılaşmaların da yalnız bırakmazken, İstanbullular, Basketbolcularımızla birlikteydiler.

OKURLARIN GÖRÜŞÜ

HALKÇI YAKLAŞIM

TÜRK yayın yaşamı yıllardır eksikliği duyulan tutarlı, değerli ve bilimsel içerikli bir haftalık dergiye ARAYIŞ'la kavuşmuş oldu.

Yurt ve dünya sorunlarına bilimsel yöntemlerle, gerçekçi ve akılcı bir bakış açısıyla yaklaşan derginizin değerli yazar ve uzman kadrosunun bu olumlu tutumu umarız ki, bu dalda uğraş veren birçok yayın organlarına örnek olur...

Halkımızın sorunlarına, Halkçı ve Gerçek Atatürkçü bir yaklaşımla, halkımızın istek ve çıkarları doğrultusunda gerçek ve içerisindeki arayışlarla çözümler getirmek peşindesiniz. Bu çalışmalarınızı yaparken ulusal birlik ve beraberlikten yana bir tutumla yurtta barışın, kardeşliğin, dostluğun ve halk sevgisinin dal budak salarak yaygınlaşıp kökleşmesini sağlıyan gerçek yurtseverlik ve ulusalcılığın ne demek olduğunun en güzel, en bilinçli, en anlamlı ve de en seçkin örneğini yürekli bir şekilde sergilemiş oluyorsunuz.

Haftada yüzbinlerce tirajlı Arayışlar'da buluşmak üzere...

Ali TANOĞLU
Erzincan

DEĞİNİLECEK KONULAR

Arayışı ilk sayısından beri hiç noksansız aldım ve okudum. Bütün okurlar gibi takdir ediyor, ama bir eksikliği de hatırlatıyorum. Devamlı esnaf sorunları işlenmeli. İşçilerin devamlı sütunu olmalı. Köylü sorunlarıyla ilgilenilmeli. Arayış gibi dergide bu sorunlar işlenmeli. Siz mademki Arayış'sınız siz de öteki dergilerden başka şeyler arayınız.

VURAL ÇİĞDEM
KIZILHİSAR/DENİZLİ

KÖTÜ BİR ÜRÜN MÜ?

TV'de yerli bir yapım olan Teslim Ol Baba adlı bir filmi izledik. Toplumumuzun büyük çoğunluğunun geçmişte ve bugün yaşadığı bunalımlar ve çarpıklıklar işleniyordu bu yapımda. Bu durum yaşam şartlarının kötüğülü, iç ve dış çıkar çevrelerinin oyunlarından doğdu.

12 Eylül'den sonra bu kargaşa Silahlı Kuvvetlerimizin müdahalesiyle durdu. Kötü ortama bir daha sürüklenmemek için yöneticilerimize sorumluluklar düşüyor

İnancımız odur ki köklü, adaletli, refahı sağlayıcı çözüm getirilir.

Y. Türkyılmaz
ADANA

İKİ SORU

Acaba Tercümen gazetesinin yasa ile verilmişbir ayrılacağı mı vardır ki, bu gazetenin yazarları, "Laf ile vermektedir aleme nizamat", Ve bu gazete acaba kendisini yasaların dışında saymaktadır? Bu soruyu sormamızın nedeni, bu gazete yazarlarını her gün MGK açıklamasına karşın, geçmişi deşip halkı birbirinin aleyhine kıyama çağıran, kin ve nefret kusan yazılar yazmalarıdır.

İkinci sorumuz ise, bu ülkenin bir Dışişleri ve Çalışma Bakanlığı varken, neden Dış işçiler kurultayını bir gazete yapmaktadır? Haydi yaptı diyelim, bunun reklamını devletin TRT'si mi yapacaktır?

Burdurdaki temsilciniz daha fazla dergi getirmelidir. Halk ekmek su gibi ARAYIŞ arıyor.

S. Remiztop
BURDUR

BİR ZAMANLAR KÖY ENSTİTÜLERİ VARDI BAŞLIKLI YAZINIZ

O yazınız kabuklanmış yaramızı deşti... Geçen hafta TV'de izlediğimiz bir bilim adamımız akarsularımızdan enerji üretimine değinmişti, Onun söylediklerini ben, bundan 35 sene önce, o yıllarda enstitü öğrencisi olan oğlumdan Fikret'ten işitmiştim. O eğitim düzeni sürdürülseydi, bugün Türkiyemizin görünümü değişirdi. Her köyümüz bir endüstri alanı olur, büyük kentlerimizde gecekondu problemi olmaz, binlerce işgücümüz yaban ellerde köle olmazdı.

O eğitim düzenini getiren H.A. Yücel ve Tonguçları rahmetle anarken bilim yuvalarını körletenleri da telin ederim.

Mehmet Mola
MURATLI_TEKİRDAĞ

GÖNÜL ÖYLE BİR ARAYIŞ İSTER Kİ

Arayış "Halkın dergisi" olduğunu iddia edip, halkın gözü kulağı olma istemini belirttiğine göre, bugüne değin Rüzgarlı Sokak'ın, Çankaya sırtlarını, Sosyete bulvarlarının dışına çıkamayan gazete ve dergilerden farklı bir yanı bulunması gerekir. O halde Arayış Çankaya sokaklarını, Beyoğlu sakinlerini, Ankara Kulislerini bir kenara bırakıp Anadolu halkının sesine kulak vermelidir. Güneşin bile zorlukla girebildiği patika yollardan geçip mağara yaşamı sürdüren insanların avukatı olmalıdır Arayış. "Sakatlar Yılında" Sakatlar ordusuna katılan binlere, çalışıp çalışıp zenginlik merdiveninden bir basamak katedemeyen işçilere, köylülere binlerce sayfa ayırması gerekir.

Bugüne değin hiçbir basın ve yayın organı tamamıyla "Halkın" olmamıştır. Çünkü gözlerimiz yarım yamalak Türkçeleri, yırtık yamalı ceketleri, ellerinde kürekleri belleriyle gece gündüz demeden çalışan ama yine açlıkla pençeleşen insanların sesini işitip görememiştir. Dileğimiz odur ki Arayış bugüne değin katedilemeyen bu çetin ve sarp yolu katedip "Halkın dergisi" olabilme şerefine nail olabilsin.

Faruk Güçlü
NEVŞEHİR

DİL SORUNU VE BİZ

ÇOKTAN beri süren, 12 Eylül'le yoğunlaşan tartışmaları ilgiyle izliyoruz. (tartışmaların yoğunlaşmasında, siyasal tartışmaların yasaklanmasının payı vardır sanıyorum.) Bu tartışmalar öyle bir noktaya getirildi ki ilericilik, gericilik kavgasına dönüştürüldü.

Dünyada hiç bir şey sürekli yaşayamaz. Her şeyin bir doğum, gelişim ve ölüm evresi vardır. Dil de bu kurallara bağımlıdır. Yeni yeni sözcükler türetilmelidir. Ancak yeni sözcükler türetilirken ortaya aydınların anlayabileceği bir dil koyarsan, halkla aydınlar arasındaki uçurumu daha da yükseltmiş olursun. Bu politikanın doğuracağı sonuçlar ona göre hesaplanmalıdır.

Yüksel BAYSAL
İkizdere/Rize

SİYASET SOSYOLOJİSİ

Atlas Okyanusu sahillerinde beni nasıl arayıp buldunuzsa Türkiye'nin meselelerine de çare bulacaksınız demektir.

"Arayış" toplumsal değişme kuralları ışığında olursa Anadolu insanı aradığını ergeç bulabilir.

Toplumsal değişme kuralları eşliğinde bütün endüstri yan kuruluşlarında, insanların, üretim haricinde kurslarda, siyaset soyolojisinde eğitilmeleri, bugünkü Avrupa insanını meydana getirmiştir.

Anadolu İnsanı Avrupa'ya geçmeden bu kurslardan geçmiş olsa idi Avrupa'da manzaramız kötü yansıtılmayacaktır.

Atatürk Türkiye'si Avrupa uygarlık düzeyine kısa zamanda erişmek istiyorsa, 7'den 70'e tüm insanlarımızın siyaset sosyolojisi kurslarından geçirilmesi ve bir uyum sağlanması gerekiyor.

SALİM YILMAZ
HOLLANDA'DA İSCİ.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI VAKFI

Biz okurlarınıza böyle bir dergi sağladığınızdan dolayı sizleri tebrik ederim.

Milli Eğitim Bakanlığa Vakfı ile ilgili yazıları içetenlikle okudum. Aynı görüşler ışığında bu Vakfı bende yadırgadım. Sermaye bir yere elini atıyorsa mutlaka bir kâr amacı güder. Geneçşi dönemde özel okulların eğitimv e öğretim sistemleri halâ hatırımızdadır. Belki de çok az rastlıyacağımız "DMO" harfleri yazılı okul malzemelerinde "Paran varsa okursun" sözü herhâlde yabancı gelmeyecek bizlere.

KAMİL YAŞAR
GEMLİK

GENÇLİĞE SAHİP ÇIKALIM

Derginizin, Türkiye'nin sağlıklı bir demokrasiye geçmesi için bu günkü yönetime karşı bir yaranma derdi olmaksızın yöneltiği açık ve yapıcı eleştirileri (Özellikle Milli Eğitim Vakfı konusundaki) sevinçle okudum. Fakat bugüne kadar gençliğin sorunlarına hiç değinmediniz. Acaba sizde mi bu nesil gençliğini gözden çıkarıyorsunuz? Sizlerde mi onları vatan haini olarak suçlayıp her türlü hakaret ve aşağılanmaya layik görüyorsunuz? Sizlerde mi geçmişteki tüm yönetimlerin yanlışlarını bu günkü gençliğe ödetmeden yanasınız? Gençliğe sorunlarla yüklü bir dünya ve Türkiye bırakıldı.

Gençler, yaşları gereği yaşamaları gereken şeyleri feda ederek, karmakarışık sorunların üzerine yürüdüler. Bu arada doğal olarakhatalar yapıldı. Onların bu dürüst saf duygularını kullanmaya kalkışanlar oldu. Çokaz bir kesimini ölüm makinesi haline getirenler oldu. Fakat bunlar bir avuçtan da azdılar.

Gönlümüz aydının gençliğe sahip çıkmasını diliyor.

Mehmet Yıldız
GAZİANTEP